

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра фінансів

ДИПЛОМНА РОБОТА

ОР – бакалавр

на тему: **«Управління грошовими потоками комунального підприємства»**

Виконала: студентка IV курсу, групи ФБС(з)-41
спеціальності:
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Глинка Аліна Петрівна

Керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів
Мацьків В.В.

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри теоретичної та
прикладної економіки
Ємець О.І.

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	6
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна сутність грошових потоків на підприємстві	6
1.2. Класифікація грошових потоків підприємства.....	11
1.3. Інформаційне забезпечення операцій з грошовими потоками.....	17
РОЗДІЛ 2	22
АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ КП «ВОДОКАНАЛ ДОЛИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ» ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ НИМИ.....	22
2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради».....	22
2.2. Аналіз обсягу та структури грошових потоків підприємства.....	24
РОЗДІЛ 3	46
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ	46
3.1. Розробка заходів відносно покращення управління рухом грошових потоків на підприємстві.....	46
3.2. Бюджетування в управлінні грошовими потоками підприємства...	49
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
Додатки	64

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що для успішного функціонування підприємства важливо не лише отримувати прибуток, а й мати можливість фінансувати свою діяльність. Це включає закупівлю товарів, сплату податків до державного бюджету та виплату винагороди працівникам. Тому необхідно не лише забезпечувати рентабельність, а й мати здатність ефективно розподіляти та розпоряджатися коштами в потрібних обсягах і здійснювати всі необхідні платежі вчасно.

Щоб краще розуміти діяльність підприємства та мати можливість оцінити його фінансовий стан, важливо мати інформацію про наявність і рух грошових коштів. Ця інформація представлена у звіті про рух грошових коштів, що дозволяє здійснювати комплексний аналіз фінансових потоків компанії.

Фінансове благополуччя організації багато в чому залежить від своєчасного надходження коштів для виконання своїх зобов'язань. Наразі велика увага приділяється вивченню та оцінці грошових потоків, оскільки проблеми з готівкою можуть виникати через об'єктивні розбіжності в доходах і платежах, або через непередбачені обставини. Динамічний аналіз можна виконати за допомогою показників звіту про рух грошових коштів, що дозволяє ідентифікувати та оцінювати фінансові ризики та можливості.

Грошові потоки класифікуються на три групи за типом економічної діяльності: операційні, інвестиційні та фінансові. Операційні потоки відображають основну діяльність підприємства, інвестиційні – вкладення в довгострокові активи, а фінансові – операції з фінансування. У цьому контексті важливо проводити порівняльний аналіз за різні періоди, наприклад, квартал або звітний рік, щоб мати можливість оцінити динаміку та тенденції руху грошових коштів.

Таким чином, розуміння та ефективне управління грошовими потоками є ключовими для забезпечення фінансової стабільності та успішного розвитку підприємства в умовах сучасної економіки.

Концептуальні основи сутності, виникнення та руху грошових потоків, а також управління ними достатньо висвітлені в працях як зарубіжних, так і українських вчених, таких як Бригам Ю., Л. Гапенський, Д. Ван Горн, А. Кінг, В. Бочаров, Бланк І., Ковальов В., С. Ф. Голов, В. М. Костюченко, Загородній А.Г., Л. Лігоненко, А. Поддерогін, О. Терещенко, О. Шеремет та інші.

Незважаючи на існування численних досліджень, досі не створено єдиної теоретичної основи, яка б охоплювала весь спектр питань управління грошовими потоками підприємства. Крім того, відсутній однозначний підхід до визначення та тлумачення поняття "грошові потоки". Це свідчить про необхідність подальших досліджень для формування цілісної концепції, яка б враховувала різноманітні аспекти руху та управління грошовими потоками в сучасних умовах.

Важливість теми обумовлена тим, що ефективне управління грошовими потоками є критично важливим для фінансової стійкості та успішного розвитку будь-якого підприємства. Здатність прогнозувати, контролювати та оптимізувати рух коштів дозволяє компаніям забезпечити своєчасне виконання фінансових зобов'язань, підтримувати необхідний рівень ліквідності та максимізувати прибутковість.

Отже, існує нагальна потреба у створенні єдиної методологічної основи для управління грошовими потоками, що включатиме чіткі визначення, класифікацію та методи аналізу та оптимізації цих потоків. Така основа допоможе підприємствам більш ефективно розпоряджатися своїми ресурсами, забезпечуючи стабільний фінансовий стан і сприяючи їхньому сталому розвитку.

Мета цієї бакалаврської роботи полягає у висвітленні теоретичних та методологічних аспектів управління грошовими потоками та визначенні шляхів їх вдосконалення.

Для досягнення цієї мети передбачається виконання таких завдань:

- дослідити економічну сутність грошових потоків на підприємстві;
- розглянути класифікацію грошових потоків підприємства;

- розглянути інформаційне забезпечення операцій з грошовими потоками;
- провести загальна характеристика економічної діяльності підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради»;
- проаналізувати обсяг та структуру грошових потоків підприємства;
- розробити заходи щодо поліпшення управління рухом грошових потоків на підприємстві;
- розглянути бюджетування як елемент управління грошовими потоками підприємства;

Об'єктом дослідження є процес управління грошовими потоками на підприємстві, а предметом – система економічних відносин, що виникають у процесі руху грошових коштів на підприємстві.

Під час підготовки бакалаврської роботи вивчалися теоретичні та методологічні основи, використовуючи методичні матеріали, спеціальну літературу та результати досліджень у галузі фундаментальних і прикладних наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів, а також матеріали наукових і науково-практичних конференцій з економічного аналізу. В роботі було використано статистичні дані та бухгалтерські документи КП «Водоканал Долинської міської ради».

При аналізі грошових потоків, платоспроможності, оборотності та прибутковості коштів застосовувалися різноманітні методи економічного аналізу, включаючи прямий, непрямий, порівняльний, горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтно-факторний.

Інформаційна база для написання бакалаврської роботи включала статистичні дані, зокрема річну звітність КП «Водоканал Долинської міської ради» (баланс, звіт про прибутки та збитки).

Структура бакалаврської роботи включає вступ, три розділи, висновки, два додатки та список використаних джерел, який містить 57 найменувань. У роботі представлено 9 таблиць і 6 рисунків. Основний зміст викладено на 57 сторінках тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність грошових потоків на підприємстві

У сучасних умовах операцій українських компаній, відсутність грошових потоків для виконання поточних зобов'язань є головною проблемою. Це впливає з недостатнього залучення коштів та неефективного їх використання. Виявлено, що грошові потоки є основою будь-якого підприємства. Це спонукає багатьох фахівців до подальшого дослідження природи грошових потоків і, передусім, процесу ефективного їх управління.

Для забезпечення прибуткової діяльності компаній, менеджери беруть на себе управління грошовими потоками. Фінансові активи є основою усіх сфер діяльності компанії, відіграючи ключову роль у грошовому обігу на всіх етапах, підвищуючи її ліквідність і дієздатність, забезпечуючи економічну стабільність. Платоспроможність і ліквідність визначаються здатністю компанії управляти грошовими потоками своєчасно та на відповідному рівні. Це вимагає впровадження комплексної концепції моделювання, планування та контролю грошових потоків. У періоди економічного спаду управління грошовими потоками компанії стає критично важливим аспектом.

Балабанов І.Т. [2, с.53] наголошує на тому, що "управління грошовими потоками підприємства становить важливий елемент у його фінансово-господарській діяльності". Також він стверджує, що успішність стратегії управління грошовими потоками є ключем до досягнення високих результатів у бізнесі та забезпечує конкурентоспроможність та динамічний розвиток підприємства.

Стащук О.В. підкреслює, що "для підприємств, які працюють у кризових умовах, найважливішим є безперервний приплив коштів, що забезпечує

функціонування основної діяльності, виплату зобов'язань та соціальний захист працівників" [48, с.18].

Вивчення та аналіз руху та динаміки грошових потоків підприємства дозволяє визначити перевищення доходів над зобов'язаннями та оцінити здатність підприємства до самофінансування. Різноманітні підходи до трактування сутності поняття грошового потоку вказують на те, що його можна розглядати з різних точок зору в залежності від мети дослідження.

І.О. Бланк визначає грошовий потік компанії як "сукупність грошових надходжень і платежів, згенерованих її економічною діяльністю, розподілених у часі" [6, с.31].

В.А. Верба та О.А. Загородніх трактують поняття грошового потоку як "різницю між сумою отриманих і витрачених коштів підприємства" [9].

Момот Т.В. погоджується з цим, стверджуючи, що "сутність грошового потоку полягає у різниці між отриманими та витраченими грошима" [28].

І. Балабанов пояснює, що грошовий потік передбачає прогнозування руху грошей у конкретний період часу. Він звертає увагу на те, що фінансові відносини, які виникають у грошовому обігу, мають свої власні особливості та фінансовий характер [2].

МСБО № 7 «Звіт про рух грошових коштів» пояснює термін "потік грошових коштів" як прихід та витрати грошових коштів та їх еквівалентів. Грошові кошти можуть бути представлені у формі готівки або вкладів [36].

Д. Ван Горн і Д. Вахович визначають грошові потоки компанії як безперервний рух грошових коштів та власні оборотні кошти. Чистий грошовий потік може формуватися через зміни у власному оборотному капіталі, а також через зміни у таких активах та зобов'язаннях підприємства, як торгова дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість (поточні зобов'язання), інші активи та зобов'язання [4].

Поддерьогін А.М. визначає грошовий потік як ключове джерело погашення позик та як метод оцінки кредитоспроможності компанії. Він стверджує, що для оцінки руху грошових коштів підприємства необхідно

враховувати такі фінансові показники, як дохід від реалізації продукції, торгова кредиторська заборгованість та інші поточні зобов'язання» [41, с.119].

Також Поддерогін А.М. наголошує, що дебіторська заборгованість не вважається частиною грошового потоку підприємства, оскільки є ймовірність того, що вона може залишитися непогашеною та не перетворитися на наявні грошові ресурси» [41, с.122].

С.О. Коваленко розглядає грошовий потік як процес надходження та витрат грошових коштів та їх еквівалентів у зв'язку з виробничо-господарською діяльністю підприємств. Він вважає, що важливо враховувати цей аспект при аналізі руху грошових коштів. Управління грошовими потоками виступає ключовим компонентом фінансової стратегії компанії, від його результативності залежать як поточні фінансові показники, так і перспективи розвитку бізнесу [23].

О.І. Шеперд [23] зауважує, що ефективне управління грошовими потоками має на меті збереження фінансово-економічної стабільності шляхом регулювання суми грошових надходжень та витрат компанії. Відповідно до цього, вчасний моніторинг фінансового стану та оперативна реакція на негативні тренди є ключовими елементами в управлінні грошовими потоками. Внутрішня фінансова інформація про стан фінансів відіграє важливу роль у цьому процесі.

Процес управління грошовими потоками повинен відбуватися в рамках загальної економічної стратегії підприємства та вважається одним з основних інструментів досягнення стратегічних цілей бізнесу, таких як зростання прибутку та підвищення ринкової цінності компанії [8].

І.О. Бланк розкриває комплексний характер процесу управління грошовими потоками компанії, визначаючи кілька ключових етапів. По-перше, це забезпечення повного та достовірного обліку грошових потоків, а також підготовка відповідної звітності. Другим етапом є аналіз руху грошових коштів за попередній період, що дозволяє оцінити ситуацію та виявити можливі шляхи оптимізації. Оптимізація грошових потоків компанії виступає третім етапом, де

застосовуються стратегії та методи для підвищення ефективності використання коштів. Нарешті, четвертий етап — це планування грошових потоків в розрізі їх окремих видів, що дозволяє структурувати фінансові процеси та ресурси для досягнення стратегічних цілей компанії [6].

Загальна ефективність діяльності українських компаній в значній мірі залежить від правильного управління грошовими потоками. Система управління цими потоками вимагає впровадження на кількох рівнях управління. На рисунку 1.1 можна побачити схематичне зображення цього процесу.

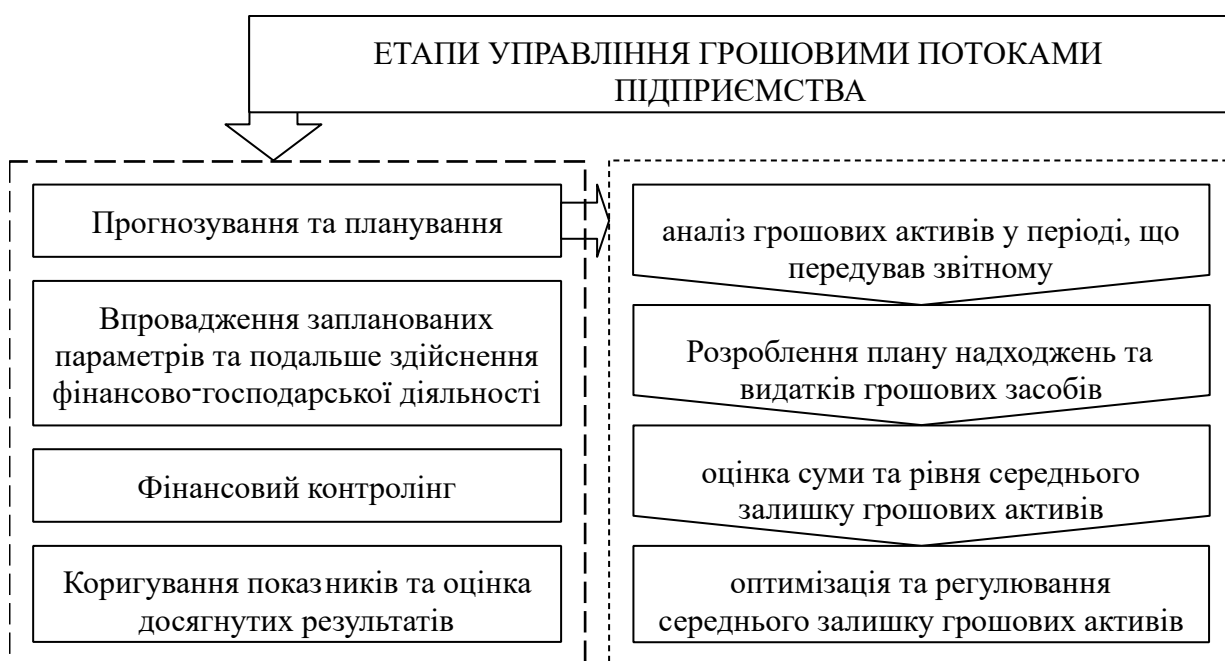

Рис. 1.1. Система управління грошовими потоками суб'єкта господарювання у сучасних умовах [23]

Аналізуючи рисунок 1.1, важливо відзначити, що прогнозування та планування грошових потоків є неодмінною складовою бізнес-планування та прогнозування на підприємствах. Це через те, що вони забезпечують відповідність очікуваних грошових потоків економічним потребам підприємства під час його фінансової, інвестиційної та операційної діяльності.

На цьому етапі важливо провести аналіз грошових коштів за попередній

період, щоб оцінити їх обсяги та ефективність використання. Це дозволяє визначити рівень ліквідності підприємства та його здатність вчасно розраховуватися за зобов'язаннями. Основним завданням цього етапу є реалізація плану витрат і грошових доходів підприємства, що формує його платоспроможність.

Наступним кроком є впровадження запланованих функцій і подальше виконання фінансової домашньої роботи. На цьому етапі доцільно внести суму витрат у ринковий список компанії, розробити основні нюанси ведення валютних розрахунків з клієнтами та створити методику залучення додаткових економічних ресурсів для здійснення роботи підприємства.

Поддерьогін А.М. відзначає, що контролінг у фінансовій сфері включає широкий спектр завдань, включаючи створення системи контролю за грошовими активами та виконанням планових показників фінансово-господарської діяльності підприємства. Реалізація цих завдань передбачає не лише виявлення відхилень у розмірі та термінах формування грошових потоків, а й їх аналіз, локалізацію та повідомлення фінансовому менеджеру для подальшого управління цими відхиленнями [41].

Яструбецька Л.С. у своїй публікації у журналі «Фінанси України» наголошує, що у зв'язку з мобільністю коштів, планові показники можуть не завжди відповідати реальному стану справ. Тому коригування показників та оцінка досягнутих результатів є надзвичайно важливими аспектами системи управління грошовими потоками компанії. Для ефективного управління фінансами компанії фінансові менеджери мають здійснювати аналіз та перегляд цільових показників, формування грошових потоків, а також розглядати можливості відтермінування формування вихідних грошових потоків та збору відстрочених грошових потоків [30, с. 102].

Автори Андросова Т.В., Гринько А.П. та Гринько П.Л. розглядають планування грошових потоків як ключовий інструмент, що базується на грошових розрахунках, спрямований на забезпечення фінансової стабільності та оборотності активів і капіталу підприємства. Цей процес дозволяє ефективно

вести господарську діяльність, зберігати ліквідність та платоспроможність фірми [18].

Т. Головка розглядає оптимізацію грошових потоків як процес, що ґрунтується на забезпеченні рівноваги між позитивними та негативними грошовими потоками. Відсутність такої рівноваги може призвести до формування або дефіцитних, або надмірних грошових потоків, які обидва негативно впливають на функціонування підприємства [19].

Нагайчук В.В. вказує, що надмірний грошовий потік може мати серйозні наслідки, оскільки не використані кошти, які призначалися для обігу підприємства, піддаються втраті вартості через інфляцію. Це може сповільнити оборот капіталу, а також призвести до втрати потенційного доходу, який міг би бути отриманий від раціонального розміщення цих коштів в операційному або інвестиційному процесі [35, с. 245].

Отже, оптимізація грошових потоків передбачає вибір оптимальних організаційних форм, враховуючи особливості господарської діяльності підприємства. Результати такої оптимізації можна відстежити через концепції розвитку та ефективного використання коштів у подальшому перспективному періоді.

1.2. Класифікація грошових потоків підприємства

З метою забезпечення ефективного управління грошовими потоками необхідно структурувати їх. Структурування грошових потоків означає формування упорядкованої сукупності грошових потоків за певними критеріями чи групами критеріїв та визначення їх істотних функціональних та організаційних характеристик.

Цей процес дозволяє знизити вплив окремих грошових потоків на управлінські процеси шляхом формування об'єкта управління на основі відбору грошових потоків за визначеними критеріями. Також він спрощує та скорочує

інформаційну базу для фінансового управління [20, с. 80].

Основні класифікаційні ознаки грошових потоків включають їх призначення та характеристики. Користувачі цієї інформації, такі як фізичні особи, юридичні особи та державні органи, використовують її для прийняття рішень щодо ефективного управління грошовими потоками в економіці.

Таке класифікування грошових потоків дозволяє забезпечити раціональне використання фінансових ресурсів та забезпечити ефективне управління фінансовими процесами на підприємстві.

Отже, для визначення класифікації грошових потоків слід спочатку з'ясувати, з якою метою проводиться ця класифікація за об'єктами. Після вивчення вітчизняних та зарубіжних джерел з урахуванням цього аспекту можна зробити кілька спостережень:

1) Відсутність єдиного комплексного підходу до розробки різних видів класифікації грошових потоків, що може створювати певні труднощі в їх аналізі та порівнянні.

2) Часткове дублювання класифікаційних ознак між різними вченими, що може призводити до непослідовності та плутанини в термінології.

3) Надмірна кількість класифікаційних ознак, які часто дублюють існуючі та можуть ускладнювати розуміння та аналіз класифікацій.

У таблиці 1.1 наведено шість основних класифікаційних ознак, які розглядаються як універсальні, але варто зауважити, що цей список не є вичерпним:

- За видом економічної роботи.
- За напрямом руху валютних грошей.
- За формою.
- За типом.
- За ступенем відповідності розміру.
- Метод розрахунку величини грошового потоку.

Ці класифікаційні ознаки можуть бути корисними при аналізі грошових потоків, проте їхнє застосування може варіюватися залежно від конкретного

контексту та мети дослідження.

Отже, грошові потоки відображають складну фінансову динаміку, що включає різноманітні варіанти. Систематизація цих потоків важлива для встановлення ключових ознак у процесі надходження та виплати валютних коштів. Цей процес не є статичним і може змінюватися в залежності від особливостей організації та вимог персоналу, який відповідає за прогнозування грошових потоків. Облік руху грошових коштів має бути організований на кожному підприємстві і відображати його унікальну діяльність.

Таблиця 1.1

Групування грошових потоків підприємства за різними класифікаційними ознаками [37, с.118]

Класифікаційна ознака	Найменування грошових потоків
За видами валюти	Грошовий потік в національній валюті; Грошовий потік в іноземній валюті
За напрямом руху грошових коштів	Вхідний грошовий потік; Вихідний грошовий потік.
За методом обчислення обсягу грошового потоку	Чистий (сальдовий) грошовий потік; Валовий (сукупний) грошовий потік.
За видом господарської діяльності	Операційний грошовий потік; Інвестиційний грошовий потік; Фінансовий грошовий потік.
За формою грошових активів	Безготівковий грошовий потік; Готівковий грошовий потік; Еквіваленти грошових коштів.
За рівнем достатності обсягу	Оптимальний грошовий потік; Надлишковий грошовий потік; Дефіцитний грошовий потік.

Методика розрахунку грошових потоків, яку пропонує Некрасенко Л.А., описується як спосіб визначення обсягу грошових коштів на кінець звітного періоду, ґрунтуючись на руху грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Для цього розрахунку використовуються два основних методи: прямий і непрямий [37, с.118].

Прямий метод передбачає аналіз переміщення грошей на рахунки підприємства за допомогою реєстрів бухгалтерського обліку, головної книги та звіту про рух грошових коштів. Він вимагає аналізу руху грошових коштів за кожним з напрямків діяльності підприємства, що дозволяє отримати детальну картину фінансових потоків.

У непрямому методі аналізується рух грошових коштів за даними реєстрів бухгалтерського обліку та головної книги без прямого відстеження їх руху на рахунки підприємства. Цей метод може бути менш точним, але він є швидшим та менш витратним у порівнянні з прямим методом.

Таким чином, вибір методу розрахунку грошових потоків залежить від конкретних умов та завдань підприємства, проте обидва методи забезпечують інформацію, необхідну для ефективного управління фінансами підприємства. [41].

Отже, непрямий метод аналізу грошових потоків базується на детальному вивченні статей "Баланс (фінансовий стан)", "Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)" і "Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)". Цей метод дозволяє встановити взаємозв'язок між різними аспектами діяльності компанії, такими як чистий прибуток і зміна активів і пасивів.

Циган Р.М. підкреслює, що грошові потоки, що виникають у процесі господарської діяльності компанії, є ключовим об'єктом корпоративного управління. Це свідчить про важливість управління грошовими потоками для ефективного функціонування підприємства [55, с. 152].

Поддерьогін А.М. розглядає управління грошовими потоками як систему методів та принципів, спрямованих на забезпечення фінансової рівноваги та

сталого зростання компанії. Це підкреслює важливість організації грошових потоків для досягнення успіху в діловій сфері [41, с.127].

В.В. Сопко виділяє дві основні ознаки класифікації грошових фондів: за призначенням і за місцем зберігання. Ця класифікація враховує різні аспекти грошових потоків, що важливо для їх ефективного управління. Це підкреслює потребу в комплексному підході до управління грошовими потоками, який враховує різноманітні аспекти їх функціонування [53].

Перловська Н.В. висуває пропозиції щодо поліпшення класифікації грошових потоків за допомогою групування за такими ознаками, як достатність, збалансованість, оборотність, збереження, відтворення, відповідність та ефективність [45].

Ковальчук Г.В. розглядає необхідність класифікації грошових потоків за їх пріоритетністю реалізації, що дозволяє визначити пріоритетні, обов'язкові та другорядні грошові потоки, обсяг і склад яких є індивідуальними для кожного підприємства та визначаються стратегічними цілями його діяльності на ринку [23].

Циган Р.М. робить пропозицію щодо вдосконалення класифікації грошових потоків за допомогою відокремлення їх за організаційно-правовою формою компанії, окрім традиційного консолідованого та внутрішнього грошового потоку, вказуючи на актуальність процесів глобалізації та необхідність консолідованої звітності для створення, яка має практичне значення, особливо для корпоративного управління, і вимагає подальших досліджень [55, с.151].

Височан О.С. пропонує доповнити існуючі класифікації грошових потоків виділенням ознак, таких як обмеження за напрямом використання та місце зберігання, а також розширену класифікацію еквівалентів грошових коштів [7].

Стратегічне керівництво грошовими потоками стає ключовим елементом загальної стратегії компанії в сучасних умовах господарювання. Вибір стратегії управління грошовими потоками здійснюється відповідно до конкретної місії

та завдань підприємства і втілюється на різних рівнях керівництва, включаючи оперативний та поточний управлінський рівні.

Основна стратегія компанії полягає в досягненні своєї місії шляхом формування та реалізації конкретних завдань. Стратегічна мета управління фінансами для суб'єкта господарювання полягає в збільшенні прибутку та підвищенні вартості активів, що, у свою чергу, сприяє капіталізації підприємства. Одним із ключових факторів досягнення цієї мети є отримання чистого грошового потоку, який виступає важливим показником успішності фінансової діяльності.

У зв'язку з цим, урахувавши необхідність стратегічного управління та сучасні підходи до визначення грошових потоків, рекомендується класифікувати їх з використанням різних критеріїв та ознак, що дозволить ефективніше оцінювати та контролювати їх рух (рис. 1.2).

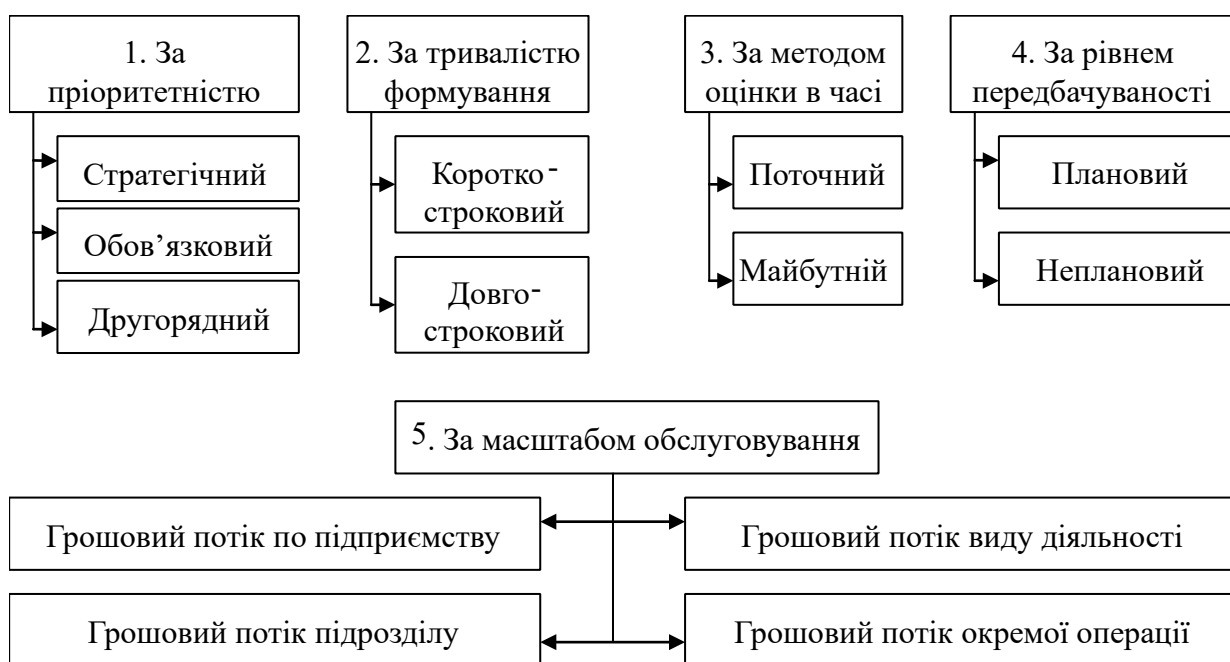

Рис. 1.2. Класифікація грошових потоків підприємства з метою стратегічного управління [39].

Отже, грошові потоки виступають складною та різноманітною економічною категорією, що охоплює різні аспекти фінансової діяльності.

Стратегічне управління грошовими потоками націлене на систематичне планування руху фінансових коштів, враховуючи такі важливі фактори, як час, ліквідність та ризики, а також оцінку їхньої майбутньої та поточної вартості. Воно також вимагає уваги до внутрішніх та зовнішніх факторів, які можуть вплинути на фінансове становище компанії, і забезпечення стійкого економічного розвитку.

Виявлення та управління ключовими типами грошових потоків може допомогти компанії ефективніше вирішувати фінансові завдання. Для кращого розуміння сутності грошових потоків, пропонується розглянути їх на основі шести основних класифікаційних ознак. Проте, ця класифікація може бути розширена та доповнена, враховуючи конкретні особливості та потреби підприємства.

Подальше розрізнення та глибоке дослідження сутності грошових потоків, а також розширення класифікації, що адаптується до конкретного суб'єкта господарювання, надасть можливість здійснити більш детальний аналіз руху коштів та покращити їх управління. Це, в свою чергу, сприятиме більш ефективному функціонуванню підприємства та досягненню його стратегічних цілей.

1.3. Інформаційне забезпечення операцій з грошовими потоками.

Правильна організація бухгалтерського обліку та звітності щодо руху грошових коштів є ключовим аспектом ефективного управління. Особливо це стає актуальним у контексті застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та постійної зміни законодавства щодо обліку та звітності.

Питання формування якісної обліково-аналітичної інформації про рух грошових коштів та їх еквіваленти є наразі одним із найбільш актуальних у сфері бухгалтерського обліку. У контексті вищезгаданих факторів, розгляд рівнів нормативного регулювання фінансового обліку руху грошових коштів

можна уявити у вигляді чотирьохрівневої ієрархічної структури, яка дозволить систематизувати та упорядкувати цей процес (табл. 1.2).

На першому рівні регулювання знаходяться міжнародні нормативно-правові акти, зокрема Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів». Цей стандарт встановлює вимоги до надання інформації про минулі зміни в платіжних засобах та їх еквівалентах, розглядає грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності суб'єктів господарювання і організацій.

Таблиця 1.2

Система нормативно-правового регулювання інформаційного забезпечення операцій з грошовими потоками [39].

I рівень - Міжнародні нормативно-правові акти					
МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»		МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»		МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах	
II рівень – Національні нормативно-правові документи					
ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»	ЗУ «Про банки та банківську діяльність»	ЗУ «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»	Податковий Кодекс	ЗУ «Про Національний банк України»	Господарський Кодекс
III рівень – Підзаконні-нормативно правові акти					
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 «Вплив змін валютних		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції» курсів»	
IV рівень – Інструкції, положення державного рівня					
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань підприємств і організацій.	Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні	Інструкція №146 «Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті»	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності	Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, коштів і документів та розрахунків	

Також до цього рівня належать МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» та МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції», спрямовані на регулювання операцій з грошовими коштами та їх еквівалентами. Згідно з МСФЗ 29, монетарні статті не переоцінюються через вираження їх в грошових одиницях на кінець звітного періоду.

МСБО 21 визначає процес отримання фіксованої або визначеної кількості одиниць певної валюти. Згідно з цим стандартом, монетарні статті в іноземних валютах перераховуються наприкінці кожного звітного періоду, а курсові різниці, які виникають, формуються з прибутку або збитку за період, у якому вони понесені.

Другий рівень нормативного регулювання включає національні нормативно-правові акти, які визначаються на чотирьох підрівнях. Один із основних законодавчих актів у сфері бухгалтерського обліку в Україні - Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», що спрямований на забезпечення єдності обліку майна, зобов'язань і господарської діяльності, формування та надання достовірної інформації про майновий стан. Цей закон встановлює єдині правові та методологічні засади організації та ведення бухгалтерського обліку, включаючи методи збору, реєстрації та узагальнення інформації.

Податковий кодекс України визначає відносини, що стосуються справляння податків і зборів в Україні, включаючи перелік податків, порядок їх справляння, платників, а також повноваження контролюючих органів та відповідальність за порушення податкового законодавства.

Господарський кодекс України визначає основні принципи підприємницької діяльності в Україні та регулює господарські відносини між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками господарських відносин [11].

Третім рівнем нормативного регулювання є підзаконні акти, які видані Національним (Спільним) бухгалтерським об'єднанням. НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" встановлюють зміст і форму звіту про рух

грошових коштів, а також загальні вимоги до розкриття його статей.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 22 "Вплив інфляції" регулює порядок коригування опублікованої фінансової звітності у зв'язку з впливом інфляції, а також встановлює загальні вимоги до розкриття інформації про цей вплив у примітках до фінансової звітності.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів" визначає основні принципи формування інформації про операції у валюті у фінансовому обліку, а також встановлює вимоги до відображення показників статей фінансової звітності суб'єктів господарювання за межами України в грошовій одиниці України.

На четвертому рівні знаходяться "Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і операцій підприємств і організацій" та "Інструкція № 492 «Про порядок відкриття та користування рахунками в національній та іноземній валюті».

Перша інструкція встановлює мету та порядок ведення бухгалтерського обліку з метою укрупнення і систематизації інформації про наявність і рух майна, капіталу, зобов'язань і фінансово-господарську діяльність підприємств та інших юридичних осіб. Друга інструкція, у свою чергу, регулює правовідносини, пов'язані з відкриттям та користуванням рахунками в національній та іноземній валюті.

Однак основною проблемою є відсутність нормативного забезпечення для обліку готівкових коштів та їх руху, що може спотворювати інформацію про грошові потоки в національній валюті. На сьогодні в Україні існує цілий комплекс нормативно-правових актів, які регулюють облік грошових коштів та грошових потоків, але їх потрібно адаптувати до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Тільки така чітка організація бухгалтерського обліку та звітності про рух грошових коштів може забезпечити ефективне управління [21].

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ КП «ВОДОКАНАЛ ДОЛИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ» ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ НИМИ

2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради»

Комунальне підприємство «Водоканал Долинської міської ради» Івано-Франківської Комунальне підприємство "Водоканал Долинської міської ради" було створене в серпні 1969 року і функціонує на підставі затвердженого Статуту, рішенням Долинської міської ради №276-9/2021 від 21 квітня 2021 року. Це підприємство є комунальною власністю Долинської територіальної громади, засновником якої є Долинська міська рада Івано-Франківської області. КП "Водоканал" підпорядковане та підконтрольне Долинській міській раді.

Основною сферою діяльності підприємства є надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення населенню, підприємствам та організаціям на підставі укладених договорів та відповідних тарифів. Крім цього, підприємство надає послуги з централізованого водопостачання та водовідведення територіальним громадам міста Долина.

Станом на 1 липня 2022 року загальна кількість споживачів послуг централізованого водопостачання складає 12964 абонентів, з них 12344 абоненти належать до населення, а 620 абонентів – до бюджетних організацій та інших установ і підприємств.

У період 2022-2023 років КП "Водоканал Долинської міської ради" ставить перед собою кілька стратегічних завдань:

1) Забезпечення стабільного та якісного надання послуг з водопостачання та водовідведення споживачам. Це передбачає підтримку високих стандартів обслуговування та розвиток інфраструктури для задоволення потреб населення та підприємств.

2) Забезпечення беззбиткової поточної діяльності підприємства. Мінімізація втрат і оптимізація виробничих процесів допомагатиме забезпечити

ефективну роботу підприємства.

3) Здійснення капітальних вкладень з метою відтворення і розвитку основних засобів підприємства.

Для досягнення цих цілей, підприємство постійно проводить роботу з модернізації виробництва, впровадження новітніх технологій з водопідготовки та очистки стічних вод, а також заходів з енергозбереження. Важливою частиною стратегії є впровадження автоматизованих систем керування технологічними процесами і диспетчерського контролю, що сприятиме оптимізації роботи та підвищенню ефективності виробництва.

Незважаючи на складну політичну та фінансову ситуацію в Україні, КП "Водоканал Долинської міської ради" залишається вірним своєму завданню – забезпечити якісні послуги з водопостачання та водовідведення для кожної оселі. Підприємство обслуговує споживачів у 16 населених пунктах, і його завдання – надати надійні та ефективні послуги всім своїм клієнтам.

При всій важливості матеріально-речових елементів виробництва на підприємстві, його персонал є визначальним чинником зростання продуктивності праці. Саме добре підібраний колектив виступає ключовим фактором, що забезпечує конкурентоспроможність, економічне зростання та ефективність діяльності підприємства.

Таблиця 2.1

Стан забезпеченості КП «Водоканал Долинської міської ради» трудовими ресурсами за 2022-2023 рр.

Показники	Роки		Відхилення, +/-
	2022 рік	2023 рік	
Середньооблікова чисельність штатних працівників, чол.	127	116	-11
У складі штатних працівників: чоловіки, чол.	101	92	-9
у % до всієї чисельності працівників	79,5	79,3	-0,2
Жінки	26	24	-2
у % до всієї чисельності працівників	20,5	20,7	0,2

Джерело: складено на основі даних фінансової звітності КП «Водоканал Долинської міської ради».

Згідно з даними таблиці 2.1, середньооблікова чисельність працівників на підприємстві у 2023 році знизилася на 11 осіб, склавши 116 осіб. У структурі працівників відбулися зміни: у 2023 році кількість працюючих чоловіків зменшилася на 9 осіб, що призвело до зменшення їхньої питомої ваги на 0,2%, тоді як кількість працюючих жінок зменшилася на 2 особи.

Загальна кількість споживачів послуг централізованого водопостачання станом на 01.01.2022 року складає 12 937 абонентів, із них населення складає 12 330 абонентів, а бюджетні організації та інші підприємства - 620 абонентів. У порівнянні з попереднім роком кількість споживачів зросла на 166 абонентів, з них населення зросло на 156 абонентів. Кількість споживачів централізованого водовідведення складає 6470 абонентів, населення складає 6133 абонентів.

За показниками приладів обліку води за послуги розраховуються 93,6% абонентів категорії населення та 100% – бюджетні установи, організації, інші юридичні споживачі. Протягом 2021 року було встановлено 214 лічильників обліку води.

Населення за 2021 рік спожило 770,3 тис. м³ води, з яких за показниками лічильників обліку було виміряно 694,4 тис. м³, що складає 90,1% від загального обсягу.

Служба реалізації здійснює щоденний моніторинг водопровідних мереж, організовує рейди-перевірки з метою налагодження обліку, виявлення порушень і зловживань. Справи про порушення передаються до суду.

Місцезнаходження підприємства: м. Долина, вул. Б. Хмельницького, 57 або за телефонами (03477) 2-52-45, 099-44-34-263.

2.2. Аналіз обсягу та структури грошових потоків підприємства

Метою аналізу грошових потоків компанії є оцінка її здатності генерувати кошти в обсязі та на умовах, необхідних для здійснення

запланованих витрат. Цей аналіз сприяє ефективному управлінню грошовими потоками, що, в свою чергу, підвищує фінансову стійкість компанії.

Для оцінки фінансового стану КП «Водоканал Долинської міської ради» можна проаналізувати його баланс. Цей аналіз дає загальне уявлення про активи та пасиви компанії.

Зокрема, можна оцінити, чи має КП «Водоканал Долинської міської ради» достатньо оборотних коштів для покриття своїх короткострокових зобов'язань. Також важливо дослідити, чи володіє компанія довгостроковими активами, які можуть генерувати майбутні грошові потоки.

Важливо зазначити, що аналіз грошових потоків є лише одним з інструментів для оцінки фінансового стану компанії. Для отримання більш всебічної картини рекомендується також аналізувати інші фінансові звіти, такі як звіт про прибутки та збитки та звіт про зміни власного капіталу.

В цілому, аналіз грошових потоків та балансу КП «Водоканал Долинської міської ради» дозволяє зробити висновок про те, чи має компанія достатньо коштів для виконання своїх зобов'язань та фінансування своїх планів.

Таблиця 2.2

Аналіз активів КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022-2023 рр.

А К Т И В	2022 рік	2023 рік
I. Необоротні активи		
Нематеріальні активи	132	121
первісна вартість	316	316
накопичена амортизація	184	195
Незавершені капітальні інвестиції	102	5 003
Основні засоби	21 355	26 349
первісна вартість	41 881	48 510
знос	20 526	22 161
Інші необоротні активи	-	-
Усього за розділом I	21 589	31 473

Продовження табл. 2.2

II. Оборотні активи		
Запаси	713	1 558
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	3 612	3 550
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	-	-
з бюджетом	38	279
у тому числі з податку на прибуток	38	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	31	11
Поточні фінансові інвестиції	-	-
Гроші та їх еквіваленти	47	61
Витрати майбутніх періодів	14	22
Інші оборотні активи	931	1 627
Усього за розділом II	5 386	7 108

Джерело: складено на основі даних фінансової звітності КП «Водоканал Долинської міської ради».

Відповідно до даних, представлених у таблиці 2.2, у 2022 та 2023 роках підприємство КП «Водоканал Долинської міської ради» демонструвало значні зміни в структурі своїх активів. Необоротні активи КП «Водоканал Долинської міської ради» зазнали помітного зростання. Нематеріальні активи, первісна вартість яких залишилась незмінною на рівні 316 тисяч гривень, показали зменшення чистої вартості з 132 тисяч гривень у 2022 році до 121 тисяч гривень у 2023 році через зростання накопиченої амортизації з 184 до 195 тисяч

гривень.

В результаті аналізу таблиці 2.2 видно, що серед необоротних активів КП «Водоканал Долинської міської ради», окрім основних засобів, присутні також довгострокові фінансові інвестиції та нематеріальні активи. Залишкова вартість основних засобів на кінець 2022 року складала 21 355 тис. грн, а до кінця 2023 року збільшилася на 4 994 тис. грн.

Значним зростанням відзначилися незавершені капітальні інвестиції, які збільшилися з 102 тисяч гривень у 2022 році до 5 003 тисяч гривень у 2023 році. Основні засоби також продемонстрували позитивну динаміку: їх первісна вартість зросла з 41 881 тисяч гривень до 48 510 тисяч гривень, що супроводжувалося збільшенням зносу з 20 526 до 22 161 тисяч гривень. Відповідно, чиста вартість основних засобів зросла з 21 355 до 26 349 тисяч гривень.

Загальна сума необоротних активів збільшилася з 21 589 тисяч гривень у 2022 році до 31 473 тисяч гривень у 2023 році, що становить приріст на 45,7%.

Що стосується оборотних активів, то вони також зросли, але менш значними темпами. Запаси КП «Водоканал Долинської міської ради» збільшилися з 713 тисяч гривень у 2022 році до 1 558 тисяч гривень у 2023 році. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги трохи зменшилася з 3 612 до 3 550 тисяч гривень, що вказує на стабільний рівень продажів та умов розрахунків.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом зросла з 38 до 279 тисяч гривень, а інша поточна дебіторська заборгованість зменшилася з 31 до 11 тисяч гривень. Грошові кошти та їх еквіваленти покращилися, зростаючи з 47 до 61 тисячі гривень, що свідчить про покращення ліквідності підприємства. Витрати майбутніх періодів зросли з 14 до 22 тисяч гривень, а інші оборотні активи збільшилися з 931 до 1 627 тисяч гривень.

Загальна сума оборотних активів збільшилася з 5 386 тисяч гривень у 2022 році до 7 108 тисяч гривень у 2023 році, що складає приріст на 32%.

Загалом, КП «Водоканал Долинської міської ради» демонструє позитивну

динаміку зростання активів. Збільшення необоротних активів свідчить про розширення виробничих потужностей та інвестиції у майбутній розвиток. Зростання оборотних активів вказує на покращення ліквідності та ефективне управління обіговими коштами. Ці зміни можуть бути свідченням розвитку та зміцнення фінансового становища підприємства.

Вартість оборотних засобів підприємства в 2023 році складає 7 108 тис. грн, що свідчить про тенденцію до збільшення їх вартості за рік на 1 722 тис. грн. Найбільшу питому вагу в структурі оборотних засобів займає дебіторська заборгованість – 68,34% у 2022 році та 54,02% у 2023 році, зокрема дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги становить 49,94%. Інші оборотні активи складають 22,89%. Значну частку також займають запаси, які становлять 21,92%, і спостерігається тенденція до їх збільшення. Така структура свідчить про наявність значних виробничих запасів на підприємстві та виражену тенденцію до збільшення їх залишків (рис. 2.1).

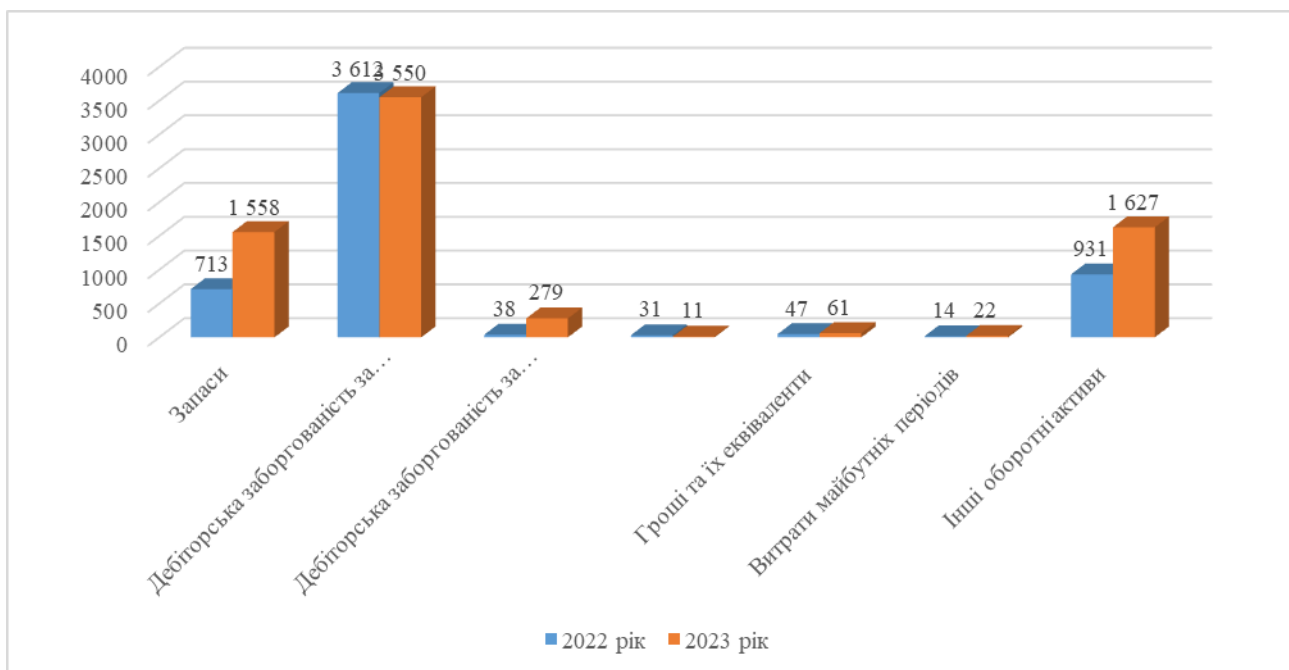

Рис. 2.1. Структура оборотних активів КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022-2023 рр.

Джерело: створено на основі даних фінансової звітності КП «Водоканал Долинської міської ради».

Дані на рис. 2.1. ілюструють загальну тенденцію до збільшення оборотних активів КП «Водоканал Долинської міської ради» з 5 386 тис. грн у 2022 році до 7 108 тис. грн у 2023 році. Найбільшу питому вагу займає дебіторська заборгованість, хоча її частка зменшилася у 2023 році через зростання інших оборотних активів, зокрема запасів.

У 2022 році необоротні активи КП «Водоканал Долинської міської ради» склали 80,03% від загальної вартості активів, тоді як оборотні активи становили лише 19,97%. У 2023 році частка необоротних активів зросла до 81,56%, а частка оборотних активів відповідно знизилася до 18,44%.

У 2023 році порівняно з 2022 роком частка необоротних активів зросла на 1,53% (з 80,03% до 81,56%). Це свідчить про збільшення довгострокових інвестицій КП «Водоканал Долинської міської ради» в основні засоби та інші необоротні активи. Зокрема, значно зросла вартість незавершених капітальних інвестицій та основних засобів.

Частка оборотних активів у 2023 році зменшилася на 1,53% (з 19,97% до 18,44%) порівняно з 2022 роком. Хоча загальна вартість оборотних активів КП «Водоканал Долинської міської ради» зросла, темпи зростання необоротних активів були вищими, що й призвело до зменшення відносної частки оборотних активів.

Збільшення частки необоротних активів у структурі активів КП «Водоканал Долинської міської ради» вказує на тенденцію до формування менш мобільної структури активів. Це може свідчити про те, що підприємство інвестує більше коштів у довгострокові активи, що потенційно може призвести до зменшення гнучкості та зниження швидкості обертання активів. Такі зміни можуть впливати на темпи зростання та здатність підприємства швидко адаптуватися до змін у ринкових умовах.

Далі проведемо аналіз рух основних засобів підприємства за звітний період. Для аналізу руху основних засобів КП «Водоканал Долинської міської ради» використовуємо такі коефіцієнти, як коефіцієнти оновлення, вибуття, придатності та коефіцієнти зносу (табл. 2.3).

Первісна вартість основних засобів збільшилася КП «Водоканал Долинської міської ради» з 41 881 тис. грн у 2022 році до 48 510 тис. грн у 2023 році, що складає приріст на 6 629 тис. грн або 15,83%. Це свідчить про значні інвестиції в придбання нових основних засобів, що може бути результатом розширення виробничих потужностей або оновлення наявних активів.

Таблиця 2.3

Наявність, рух та динаміка основних засобів у КП «Водоканал Долинської міської ради»

Показник	2022	2023	Відхилення, тис. грн	Відхилення, %
Первісна вартість	41 881	48 510	6 629	15.83
Знос	20 526	22 161	1 635	7.96
Залишкова вартість	21 355	26 349	4 994	23.39
Коефіцієнт зносу основних засобів	0.49	0.46	-0.03	-6.12
Коефіцієнт придатності основних засобів	0.51	0.54	0.03	5.88

Джерело: складено на основі даних фінансової звітності КП «Водоканал Долинської міської ради».

Знос основних засобів також зріс з 20 526 тис. грн у 2022 році до 22 161 тис. грн у 2023 році, що складає приріст на 1 635 тис. грн або 7,96%. Збільшення зносу є природним процесом амортизації основних засобів, але воно також може вказувати на використання старіших активів, які піддаються більшому зносу.

Залишкова вартість основних засобів КП «Водоканал Долинської міської ради» збільшилася з 21 355 тис. грн у 2022 році до 26 349 тис. грн у 2023 році, що складає приріст на 4 994 тис. грн або 23,39%. Зростання залишкової вартості вказує на те, що підприємство не лише придбало нові активи, але й ефективно підтримує наявні основні засоби, забезпечуючи їх придатність для подальшої експлуатації.

Коефіцієнт зносу зменшився з 0.49 у 2022 році до 0.46 у 2023 році, що свідчить про поліпшення загального стану основних засобів КП «Водоканал Долинської міської ради». Зниження коефіцієнта зносу на 6,12% вказує на те, що нові придбання основних засобів мають більшу вагу у загальній структурі активів, ніж зношені активи.

Коефіцієнт придатності основних засобів зріс з 0.51 у 2022 році до 0.54 у 2023 році, що свідчить про покращення придатності основних засобів КП «Водоканал Долинської міської ради» на 5.88%. Це може бути наслідком активної політики підприємства щодо оновлення і підтримки своїх основних засобів у придатному стані.

КП «Водоканал Долинської міської ради» демонструє позитивні тенденції в управлінні основними засобами, що виражається у значному зростанні первісної та залишкової вартості основних засобів. Незважаючи на природне збільшення зносу, підприємство змогло знизити коефіцієнт зносу та покращити коефіцієнт придатності основних засобів. Це свідчить про ефективне управління активами, що може позитивно вплинути на виробничу діяльність та загальну ефективність підприємства.

Після аналізу активів КП «Водоканал Долинської міської ради», їх структури, обсягу та змін у часі, переходимо до розгляду пасивів підприємства. Таблиця 2.4 показує горизонтальний аналіз пасивів КП «Водоканал Долинської міської ради» за період 2022-2023 років, включаючи абсолютні та відносні відхилення.

У 2022 році зареєстрований (пайовий) капітал КП «Водоканал Долинської міської ради» становив 3 449 тис. грн, а у 2023 році він зріс до 8 449 тис. грн. Це збільшення на 5 000 тис. грн або на 145% може свідчити про значні додаткові вкладення або збільшення інвестицій у підприємство. Додатковий капітал збільшився лише на 230 тис. грн або на 1,5%, що може бути пов'язано з невеликими додатковими вкладеннями чи переоцінкою активів.

Нерозподілений збиток КП «Водоканал Долинської міської ради» у 2022 році становив (8 364) тис. грн, а у 2023 році він зменшився до (7 252) тис. грн.

Це зменшення збитків на 1 112 тис. грн або 13,3% свідчить про покращення фінансових результатів підприємства, можливо, за рахунок зростання доходів або зменшення витрат.

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз пасивів підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022-2023 роки.

Показник	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	Абсолютне відхилення, тис. грн	Відносне відхилення, %
1. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	3 449	8 449	5 000	145.00
Додатковий капітал	15 323	15 553	230	1.50
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(8 364)	(7 252)	1 112	13.30
Усього за розділом I	10 408	16 750	6 342	60.94
II. Довгострокові зобов'язання цільове фінансування	-	-	-	-
III. Поточні зобов'язання				
Короткострокові кредити банків	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:				
- товари роботи послуги	4 754	6 615	1 861	39.14
- розрахунками з бюджетом	3 344	3 126	(218)	-6.52
- розрахунками зі страхування	299	302	3	1.00
- розрахунками з оплати праці	1 480	1 632	152	10.27
Доходи майбутніх періодів	6 011	9 472	3 461	57.57
Інші поточні зобов'язання	671	684	13	1.94
Усього за розділом III	16 567	21 831	5 264	31.78
Баланс	26 975	38 581	11 606	43.03

Джерело: складено на основі даних фінансової звітності КП «Водоканал Долинської міської ради».

Загалом власний капітал підприємства зріс з 10 408 тис. грн у 2022 році

до 16 750 тис. грн у 2023 році, що є приростом на 6 342 тис. грн або на 60,94%. Це вказує на покращення фінансової стабільності КП «Водоканал Долинської міської ради» і його здатність залучати додатковий капітал.

Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги збільшилася з 4 754 тис. грн у 2022 році до 6 615 тис. грн у 2023 році, що складає приріст на 1 861 тис. грн або 39,14%. Це може свідчити про зростання обсягів закупівель або затримки з оплатою, що є характерним для підприємств комунальної сфери

Розрахунки з бюджетом зменшилися з 3 344 тис. грн у 2022 році до 3 126 тис. грн у 2023 році, що складає зменшення на 218 тис. грн або на 6,52%. Це може вказувати на покращення своєчасності розрахунків з бюджетом або зменшення податкових зобов'язань.

Розрахунки зі страхування збільшилися незначно з 299 тис. грн у 2022 році до 302 тис. грн у 2023 році, що складає приріст на 3 тис. грн або на 1%. Це свідчить про стабільність у розрахунках зі страхування.

Розрахунки з оплати праці зросли з 1 480 тис. грн у 2022 році до 1 632 тис. грн у 2023 році, що складає приріст на 152 тис. грн або на 10,27%. Це може бути пов'язано зі збільшенням фонду оплати праці або зростанням заборгованості по заробітній платі.

Доходи майбутніх періодів КП «Водоканал Долинської міської ради» значно зросли з 6 011 тис. грн у 2022 році до 9 472 тис. грн у 2023 році, що складає приріст на 3 461 тис. грн або на 57,57%. Це може свідчити про збільшення авансових платежів або інших доходів, які будуть визнані у майбутніх періодах.

Інші поточні зобов'язання КП «Водоканал Долинської міської ради» збільшилися незначно з 671 тис. грн у 2022 році до 684 тис. грн у 2023 році, що складає приріст на 13 тис. грн або на 1,94%.

Загалом, поточні зобов'язання КП «Водоканал Долинської міської ради» зросли з 16 567 тис. грн у 2022 році до 21 831 тис. грн у 2023 році, що є приростом на 5 264 тис. грн або на 31,78%. Це свідчить про зростання

операційної діяльності підприємства і відповідне збільшення обсягів поточних зобов'язань.

Загальний баланс КП «Водоканал Долинської міської ради» зріс з 26 975 тис. грн у 2022 році до 38 581 тис. грн у 2023 році, що складає приріст на 11 606 тис. грн або на 43,03%. Це вказує на загальне зростання активів та пасивів підприємства, що є позитивним сигналом для його фінансової стабільності та розвитку.

Горизонтальний аналіз пасивів КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022 та 2023 роки показує значне збільшення як власного капіталу, так і поточних зобов'язань. Зростання власного капіталу свідчить про покращення фінансової стабільності та інвестиційної привабливості підприємства. Збільшення поточних зобов'язань може бути результатом зростання операційної діяльності та обсягів закупівель. Загальне зростання балансу підприємства вказує на його розвиток та розширення діяльності. Це свідчить про позитивні тенденції у фінансовому стані підприємства і його здатність до подальшого зростання та розвитку.

Структура залучених коштів КП «Водоканал Долинської міської ради» неоднорідна і представлена в основному поточною кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги та за розрахунками з бюджетом.

У 2023 році відбулося зростання усіх видів зобов'язань за винятком кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом (рис. 2.2).

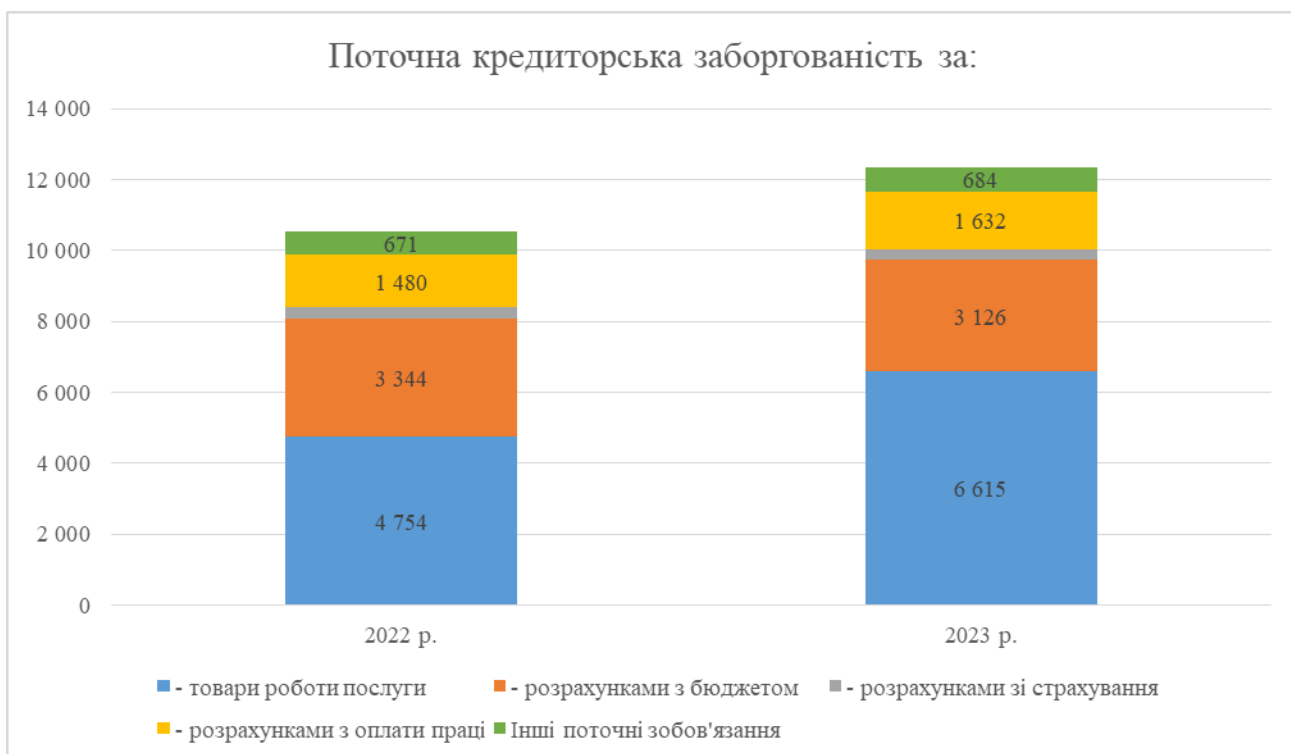

Рис. 2.2. Зміна динаміки структури зобов'язань КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022-2023 роки.

Переважно, таке збільшення загального обсягу зобов'язань є негативним явищем та в майбутньому може призвести до проблем з платоспроможністю підприємства.

Наступним етапом дослідження є безпосереднє вивчення фінансових результатів КП «Водоканал Долинської міської ради». Зокрема, проаналізуємо елементи доходів та витрат компанії за період 2022-2023 років (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка елементів фінансових результатів підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022-2023 рр.

Стаття	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн	Відносне відхилення, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	33 258	32 709	-549	-1,65
Інші операційні доходи	556	816	260	46,76
Інші доходи	3 860	9 211	5 351	138,64
Разом доходи	37674	42736	5 062	13,44
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(26 759)	(29 307)	2 548	9,52
Адміністративні витрати	(4 471)	(4 461)	-10	-0,22
Витрати на збут	(3 481)	(4 001)	520	14,93
Інші операційні витрати	(1 102)	(1 284)	182	16,52
Інші витрати	(1 527)	(2 327)	800	52,39
Разом витрати	(37340)	(41380)	4 040	10,82
Фінансовий результат від операційної діяльності:	(1 999)	(5 528)	-3 529	-176,55
Фінансовий результат до оподаткування	334	1 356	1 022	305,39
Витрати (дохід) з податку на прибуток	(63)	-	63	100,00
Чистий прибуток (збиток)	271,0	1356,0	1085	400,07

Джерело: складено на основі даних фінансової звітності КП «Водоканал Долинської міської ради».

Протягом аналізованого періоду, КП «Водоканал Долинської міської ради» продемонструвало як позитивні, так і негативні тенденції у своїх фінансових результатах.

У 2022 році чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг становив 33 258 тис. грн. Проте, у 2023 році цей показник трохи зменшився до 32 709 тис. грн, що свідчить про незначне зниження на 549 тис. грн, або на 1,65%. Це може бути пов'язано з ринковими умовами або внутрішніми факторами, які вплинули на обсяг реалізації.

Інші операційні доходи КП «Водоканал Долинської міської ради» у 2023 році зросли на 46,76%, досягнувши 816 тис. грн порівняно з 556 тис. грн у 2022

році. Це свідчить про успішні дії КП «Водоканал Долинської міської ради» у напрямку диверсифікації джерел доходів. Також варто зазначити значне зростання інших доходів – з 3 860 тис. грн у 2022 році до 9 211 тис. грн у 2023 році, що демонструє приріст на 138,64%.

Проте, витрати КП «Водоканал Долинської міської ради» також зросли. Собівартість реалізованої продукції збільшилася з 26 759 тис. грн у 2022 році до 29 307 тис. грн у 2023 році, що на 9,52% більше. Це може бути пов'язано зі зростанням цін на сировину або підвищенням виробничих витрат. Адміністративні витрати залишилися практично незмінними, зменшившись лише на 0,22%, що свідчить про стабільний рівень управлінських витрат.

Витрати на збут зросли з 3 481 тис. грн у 2022 році до 4 001 тис. грн у 2023 році, що є зростанням на 14,93%. Це може бути пов'язано зі збільшенням витрат для підтримки обсягів продажу. Інші операційні витрати також зросли на 16,52%, досягнувши 1 284 тис. грн у 2023 році.

Фінансовий результат від операційної діяльності виявився негативним. У 2022 році операційний збиток становив 1 999 тис. грн, а у 2023 році він зріс до 5 528 тис. грн. Це свідчить про значне збільшення операційних витрат, що може бути викликане збільшенням вартості сировини або інших виробничих витрат.

Незважаючи на зростання витрат, фінансовий результат до оподаткування КП «Водоканал Долинської міської ради» значно покращився. У 2022 році цей показник становив 334 тис. грн, а у 2023 році зріс до 1 356 тис. грн, що на 305,39% більше. Це свідчить про ефективне управління КП «Водоканал Долинської міської ради» у частині інших доходів та витрат.

Чистий прибуток КП «Водоканал Долинської міської ради» у 2023 році значно зріс до 1356 тис. грн, що на 400,74% більше порівняно з 271 тис. грн у 2022 році. Це вказує на загальне покращення фінансових результатів підприємства, незважаючи на зростання витрат. Підприємство оговталось від перших шоків війни і поступово адаптувалося до роботи в таких складних умовах.

Збільшення чистого прибутку на 1 085 тис. грн (400,74%) у 2023 році,

незважаючи на зростання операційних збитків, вказує на поліпшення грошових потоків підприємства. Значний приріст інших доходів (138,64%) свідчить про додаткові надходження коштів, які можуть бути використані для покриття операційних витрат та інвестицій у розвиток.

Проте, зростання операційних збитків з 1 999 тис. грн у 2022 році до 5 528 тис. грн у 2023 році свідчить про те, що підприємству необхідно покращити управління операційними витратами, щоб уникнути відтоку грошових коштів.

Загальне збільшення витрат, включаючи собівартість реалізованої продукції (на 9,52%) та витрати на збут (на 14,93%), також може негативно впливати на грошові потоки. Водночас, стабільні адміністративні витрати свідчать про контрольованість частини витрат.

Аналіз фінансових результатів підприємства за 2022-2023 роки показує, що, незважаючи на зменшення чистого доходу від реалізації продукції, загальні доходи КП «Водоканал Долинської міської ради» значно зросли за рахунок збільшення інших операційних та інших доходів. Зростання витрат на виробництво, збут та інші операційні витрати свідчить про розширення діяльності підприємства, хоча це і призвело до збільшення збитків від операційної діяльності.

Незважаючи на збільшення операційних збитків, фінансовий результат до оподаткування та чистий прибуток суттєво зросли, що вказує на ефективне управління іншими доходами та витратами. Проте, КП «Водоканал Долинської міської ради» слід звернути увагу на контроль витрат, зокрема операційних, для покращення фінансових результатів у майбутньому.

Зростання чистого прибутку позитивно вплинуло на грошові потоки підприємства, забезпечуючи фінансову стабільність і можливість для подальших інвестицій. Однак, для збереження позитивної динаміки, необхідно зосередитися на ефективному управлінні операційними витратами та оптимізації витратних статей.

Аналіз питомої ваги структури доходів КП «Водоканал Долинської міської ради» представлено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз питомої ваги елементів структури доходів КП «Водоканал Долинської міської ради» у 2022-2023 роках.

Стаття	2022 р.	Питома вага у 2022 році, %	2023 р.	Питома вага у 2023 році, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	33 258	88,26	32 709	76,55
Інші операційні доходи	556	1,48	816	1,91
Інші доходи	3 860	10,24	9 211	21,54
Разом доходи	37674	100,00	42736	100,00

Джерело: складено на основі даних фінансової звітності КП «Водоканал Долинської міської ради».

З таблиці 2.6 бачимо, що серед доходів КП «Водоканал Долинської міської ради» найбільшу питому вагу має Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Він залишався основним джерелом доходів підприємства в обох роках. Однак, його питома вага знизилася з 88,26% у 2022 році до 76,55% у 2023 році. Це свідчить про те, що хоча чистий дохід від реалізації залишився значним, його відносна важливість у загальній структурі доходів зменшилася.

Інші операційні доходи показали незначне збільшення в питомій вазі, з 1,48% у 2022 році до 1,91% у 2023 році. Це вказує на незначне збільшення ролі інших операційних доходів у структурі доходів підприємства.

Інші доходи значно зросли у 2023 році, збільшивши свою питому вагу з 10,24% у 2022 році до 21,54% у 2023 році. Це свідчить про успішні дії КП «Водоканал Долинської міської ради» у напрямку диверсифікації своїх доходів, що може включати продаж активів, доходи від інвестицій та інші джерела, які

не пов'язані з основною діяльністю.

Загалом, структура доходів КП «Водоканал Долинської міської ради» стала більш диверсифікованою у 2023 році, що може бути позитивним з точки зору зниження ризиків, пов'язаних із залежністю від одного джерела доходів. Однак, зменшення питомої ваги чистого доходу від реалізації продукції вказує на необхідність покращення ефективності основної діяльності підприємства для підтримання стабільного фінансового стану.

Як бачимо, темпи зростання собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) дещо перевищували темпи зменшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз питомої ваги елементів структури витрат КП «Водоканал Долинської міської ради» у 2022-2023 роках.

Стаття	2022 р.	Питома вага у 2022 році, %	2023 р.	Питома вага у 2023 році, %
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(26 759)	71,67	(29 307)	70,81
Адміністративні витрати	(4 471)	11,98	(4 461)	10,78
Витрати на збут	(3 481)	9,33	(4 001)	9,67
Інші операційні витрати	(1 102)	2,95	(1 284)	3,10
Інші витрати	(1 527)	4,09	(2 327)	5,62
Разом витрати	(37340)	100,00	(41380)	100,00

Джерело: складено на основі даних фінансової звітності КП «Водоканал Долинської міської ради».

Аналіз питомої ваги елементів структури витрат КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022 і 2023 роки свідчить про деякі зміни у розподілі витрат. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) є найбільшим компонентом витрат у обох роках, складаючи 71,67% у 2022 році та 70,81% у 2023 році. Це свідчить про те, що основна частина витрат пов'язана з виробництвом та реалізацією продукції.

Адміністративні витрати зменшили свою питому вагу з 11,98% у 2022

році до 10,78% у 2023 році. Це може свідчити про ефективне управління адміністративними витратами або зміщення фокусу витрат на інші елементи.

Витрати на збут трохи зросли у питомій вазі, з 9,33% у 2022 році до 9,67% у 2023 році. Це може бути пов'язано з підвищенням витрат на маркетинг та просування продукції.

Інші операційні витрати КП «Водоканал Долинської міської ради» залишаються відносно стабільними, з незначним збільшенням питомої ваги з 2,95% у 2022 році до 3,10% у 2023 році.

Інші витрати збільшили свою питому вагу з 4,09% у 2022 році до 5,62% у 2023 році, що може вказувати на зростання витрат, не пов'язаних безпосередньо з основною діяльністю.

Загалом, структура витрат КП «Водоканал Долинської міської ради» дещо змінилася, з основними витратами, пов'язаними з собівартістю реалізованої продукції, які залишаються стабільними, та зростанням частки інших витрат. Це вказує на необхідність подальшого контролю та оптимізації витрат, щоб підвищити ефективність роботи підприємства.

Незважаючи на несприятливу політичну та економічну ситуацію в країні, через повномасштабне вторгнення КП «Водоканал Долинської міської ради» в аналізованому періоді працювало прибутково. Результатом 2022 року став чистий прибуток у розмірі 271 тис. грн. У 2023 році підприємство продовжило демонструвати позитивні фінансові результати, досягнувши чистого прибутку у 1356 тис. грн, що на 1085 тис. грн більше порівняно з попереднім роком.

Аналіз і оцінка фінансового стану підприємства є важливим етапом у розробці фінансових планів і прогнозів, включаючи заходи з фінансового оздоровлення. Під фінансовим станом підприємства розуміється його рівень фінансового забезпечення, необхідного для здійснення ефективної діяльності та вчасного виконання фінансових зобов'язань.

Фінансовий стан визначається результатами різних видів діяльності, таких як виробнича, комерційна і фінансово-господарська. Для аналізу рентабельності діяльності КП «Водоканал Долинської міської ради» будемо

досліджувати динаміку доходів та витрат, як показано в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки показників дослідження доходів і витрат КП «Водоканал Долинської міської ради»

Показник	2022 рік	2023 рік	Відхилення тис. грн.	Відхилення %
1. Доходи	33 928	62 940	29 012	85,48
2. Витрати	31 218	49 380	18 162	58,16
3. Прибуток (збиток) від звичайної діяльності (п.1 - п.2)	2710	13 560	10 850	400,37
4. Середньорічна вартість активів підприємства	27 463	33 401	5 938	21,63
5. Чистий дохід від реалізації (товарів, робіт, послуг)	28 500	35 200	6 700	23,51
6. Рентабельність активів, % (п.3 : п.4)	9,87	40,61	30,74	
7. Рентабельність продаж, % (п.3 : п.5)	9,51	38,53	29,02	
8. Рентабельність витрат, % (п.3 : п.2)	8,68	27,46	18,78	
9. Виручка від реалізації в 1 грн. доходів (п.5 : п.1)	0,84	0,56	-0,28	
10. Доходи на 1 грн. активів (п.1 : п.4)	1,24	1,88	0,64	
11. Доходи на 1 грн. витрат (п.1 : п.2)	1,09	1,27	0,18	

Джерело: складено на основі даних фінансової звітності КП «Водоканал Долинської міської ради».

У 2022 році підприємство КП «Водоканал Долинської міської ради» продемонструвало стабільний фінансовий результат, отримавши чистий прибуток у розмірі 271 тис. грн. Рентабельність активів склала 9,87%, що свідчить про ефективне використання ресурсів. Рентабельність продажів становила 9,51%, що показує ефективність реалізації продукції.

У 2023 році фінансові результати значно покращилися. Чистий прибуток зріс до 1356 тис. грн, що на 400,37% більше порівняно з попереднім роком. Рентабельність активів збільшилася до 40,61%, а рентабельність продажів

досягла 38,53%, що свідчить про підвищення ефективності операційної діяльності.

Позитивна динаміка спостерігається і в показниках доходів на 1 грн активів та витрат. Зростання доходів на 1 грн активів з 1,24 грн у 2022 році до 1,88 грн у 2023 році показує, що підприємство ефективніше використовує свої активи для генерування доходів. Доходи на 1 грн витрат також зросли з 1,09 грн у 2022 році до 1,27 грн у 2023 році, що свідчить про зростання продуктивності витрат.

Незважаючи на позитивні фінансові результати, підприємство все ще стикається з певними фінансовими викликами, такими як непокритий збиток та заборгованість по заробітній платі, які можуть впливати на грошові потоки. Подальше покращення управління ліквідністю та оптимізація витрат необхідні для підтримки стабільного фінансового стану та забезпечення довгострокової стабільності.

Загалом, рух грошових коштів на КП «Водоканал Долинської міської ради» має позитивні тенденції. Для підвищення ефективності організації, система управління грошовими потоками спрямована на запобігання небажаним ситуаціям, а не на коригування їх наслідків. Важливо своєчасно контролювати формування кожного показника і оперативно реагувати на можливі відхилення. Для цього використовуються платіжний календар та бюджет руху грошових коштів.

Створення платіжного календаря дозволяє передбачити моменти, коли може виникнути дефіцит або надлишок коштів, раціонально управляти ситуацією та ефективно використовувати тимчасово вільні кошти. Оптимізація грошових потоків допомагає забезпечити фінансову стійкість, коли попит на готівку відповідає її пропозиції. Дослідження факторів, що впливають на обсяг і характер формування грошових потоків в часі, є однією з передумов для оптимізації цього процесу.

Зовнішні впливові фактори на грошовий обіг підприємства включають загальні проблеми дефолтів, низький рівень виробництва та купівельної

спроможності, несприятливі умови кредитування та недосконалу податкову політику. Внутрішні фактори, що впливають на грошовий обіг підприємства, охоплюють високу собівартість продукції, низьку конкурентоспроможність, відсутність ринків збуту та джерел довгострокового фінансування капітальних вкладень.

Наразі в КП «Водоканал Долинської міської ради» відсутня повноцінна система управління грошовими потоками. Існує лише бухгалтерський облік, на основі якого приймаються управлінські рішення, включаючи ті, що стосуються управління грошовими потоками. Однією з ключових проблем є відсутність будь-якої стратегії управління грошовими потоками, незалежно від її тривалості. Крім того, не проводиться планування грошових потоків, ні класичне, ні гнучке.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

3.1. Розробка заходів відносно покращення управління рухом грошових потоків на підприємстві.

Головним завданням підприємства є досягнення ефективності у своїй діяльності за допомогою раціонального управління грошовими потоками. Це включає досягнення фінансової стабільності, збільшення оборотності капіталу, зменшення ризиків та отримання прибутку. Розвиток ефективної системи управління грошовими потоками залежить від необхідності ефективного управління оборотним та власним капіталом, витратами та їх оптимізації для забезпечення більш раціонального використання ресурсів підприємства у виробничому процесі та для підтримки економічного зростання.

Оптимізуючи грошові потоки, підприємство може забезпечити фінансову стабільність, яка виникає, коли потреби компанії у готівці відповідають її здатності забезпечити готівку у кожному періоді.

Важливою передумовою оптимізації грошових потоків є вивчення факторів, що впливають на їх обсяг і характер у часі. Зовнішні фактори включають загальні економічні проблеми, низький рівень виробництва та купівельної спроможності, несприятливі умови кредитування та недосконалу податкову політику. Внутрішніми факторами, що впливають на грошові потоки підприємства, є високі витрати на виробництво, низька конкурентоспроможність, обмежені ринки збуту, недостатність джерел фінансування для довгострокових інвестицій та інші.

Як зазначили І. Спільник та О. Загородна, «важливе значення в процесі Оптимізація грошових потоків вимагає аналізу інформації, який не лише є основою для обґрунтування та вибору конкретного напрямку оптимізації, але й

може слугувати індикатором задоволеності станом об'єкта оптимізації. Не менш важливою роллю у здійсненні оптимізації є оцінка досягнутих результатів відбору, яку також можна розглядати як підсумковий показник, що надає інформацію про досягнення мети оптимізації [54].

Основою оптимізації грошових потоків суб'єктів господарювання має бути баланс негативних і позитивних обсягів грошових потоків. Відсутність цього балансу призводить до формування надлишкових і дефіцитних грошових потоків, які тим не менше негативно впливають на господарську діяльність підприємства.

На КП «Водоканал Долинської міської ради» оптимізація та управління грошовими потоками має базуватися на схемі, зображеній на рисунку 3.1.

Рис. 3.1. Пропонована КП «Водоканал Долинської міської ради» схема оптимізації та управління грошовими потоками.

З наведеної схеми видно, що заходи щодо підвищення якості управління грошовими потоками носять наступний характер. Стратегічні (довгострокові дії) включають розробку та реалізацію стратегій залучення довгострокових інвестицій для збільшення ліквідності, а також підписання довгострокових угод з кредиторами та постачальниками для забезпечення сталості фінансових потоків.

Оперативні (короткострокові заходи) включають управління ліквідністю, такі як вчасне звернення до боржників щодо перерахування боргу та домовлення про відстрочку платежу, залучення короткострокових кредитів для негайного вирішення дефіциту ліквідності, і відкриття овердрафту для забезпечення платежів у випадку недостатньої ліквідності. Також до них входить управління оборотним капіталом, таке як застосування часткової дострокової оплати для прискорення грошового обороту, та оцінка можливостей оренди або продажу невикористаних основних засобів для збільшення ліквідності. Фінансовий аналіз та планування також важливі, зокрема оцінка вигод і ризиків, пов'язаних з рішеннями про продаж або оренду майна, та розрахунок податкових аспектів та додаткових витрат, пов'язаних зі зміною структури активів. Короткострокові заходи застосовуються у ситуаціях, коли розрив ліквідності виникає протягом короткого періоду, і вимагають негайних рішень для забезпечення стабільності фінансового стану підприємства [40].

При цьому необхідно вжити заходів щодо зменшення грошового потоку. Необхідно визначити, які постачальники є стратегічними для КП «Водоканал Долинської міської ради», зокрема безальтернативні та ті, чиї товари або послуги необхідні для нормальної діяльності підприємства. Важливо постійно підтримувати контакт з кредиторами і не припиняти управління цим процесом. Під час дефолтної кризи основний принцип взаємовідносин з кредиторами полягає в регулярних, хоч і невеликих, платежах.

Слід провести інвентаризацію витрат та залишити лише ті, без яких

підприємство не може обійтися. Головна мета – максимально знизити витрати без шкоди для технології та якості. Програма скорочення витрат повинна враховувати постійні витрати, які мають тенденцію до зростання, незважаючи на обмеження.

Для мінімізації грошових витрат можна пропонувати своїм контрагентам власні продукти/послуги або надати активи, без яких підприємство може нормально функціонувати. Важливо забезпечити належну документацію та дотримання всіх вимог вексельного законодавства.

Розгляд інвестиційної програми є необхідним етапом у забезпеченні фінансової стабільності та ефективності КП «Водоканал Долинської міської ради». Недостатність коштів для операційної діяльності може виникнути через необдумані інвестиційні рішення, такі як придбання обладнання або інвестиції в модернізацію. Такі рішення часто приймаються адміністративним шляхом, без аналізу ефективності та наявності достатніх коштів, що може негативно впливати на основну діяльність.

Керівництву підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради» слід розуміти, що хронічна постійна нестача коштів та постійний брак ліквідності є результатом неефективної операційної діяльності та неправильних інвестиційних рішень. Крім того, для управління грошовими потоками на тактичному рівні КП «Водоканал Долинської міської ради» повинно займатися їх збалансуванням. Основне завдання полягає у згладжуванні обсягів грошових потоків у різних періодах, що дозволяє уникнути сезонних та циклічних відмінностей у формуванні позитивних та негативних грошових потоків.

Для цього КП «Водоканал Долинської міської ради» повинно скласти платіжний календар, який відобразатиме надходження коштів та майбутні платежі. Цей інструмент дозволяє контролювати фінансові потоки, забезпечувати стабільність та платоспроможність підприємства.

3.2. Бюджетування в управлінні грошовими потоками підприємства

Головною метою стратегічного управління грошовими потоками є покращення фінансового стану підприємства та зміцнення його лідерської позиції на ринку, як на національному, так і на міжнародному рівні. Це важливий процес, що охоплює вибір оптимальних конфігурацій організації і здійснюється з урахуванням довгострокових перспектив, структури, цілей, масштабів та фінансової безпеки компанії на високому рівні якості.

Основними напрямками управління грошовими потоками є синхронізація, збалансування та балансування. Збалансування грошових потоків спрямоване на досягнення рівноваги між негативними та позитивними грошовими потоками, оскільки нерівновага може негативно впливати на фінансові результати діяльності підприємства.

Синхронізація та узгодження є ключовими методами для покращення грошових потоків з плином часу. Під час здійснення балансування, ступінь рівномірності грошових потоків визначається на основі середнього квадратичного відхилення або коефіцієнта варіації.

Н.В. Васюк зазначає, що «синхронізація – це аналіз синхронності формування позитивних та негативних грошових потоків на різних інтервалах часу, що ґрунтується на розрахунку коефіцієнта кореляції між двома видами грошових потоків» [5, с.46].

Лігоненко Л.О. та Ситник Г.В. підкреслюють, що останні зміни в характері конкуренції від промислової до інформаційної роблять належне інформаційне забезпечення ключовим для надання компанії конкурентної переваги. Вони вказують на важливість наявності прогностичних показників, які базуються на короткострокових даних, оскільки вони можуть бути корисними для передбачення майбутніх значень на основі регулярних зв'язків з іншими даними.

Ревенков А. відзначає, що більшість компаній не використовують сучасні методи та технології прогнозування, що може негативно впливати на ефективний грошовий потік. Він підкреслює, що для покращення ефективності

грошового потоку інформаційне забезпечення має бути ефективним.

Єрешко Ю.О. визначає бюджетування як сукупність взаємопов'язаних процесів прогнозування, планування, контролю та аналізу діяльності підприємства в цілому та його окремих підрозділів. Це підкреслює важливість систематичного та цільового підходу до управління грошовими потоками для досягнення успіху.

Хома І.Б. наводить три основні інструменти бюджетування, кожен з яких має своє призначення:

1. Бюджет доходів і витрат: Використовується для планування прибутку компанії, її прибутковості та продуктивності. Цей бюджет надає інформацію про ефективність компанії в цілому та її структурних підрозділів.

2. Cash Budget (бюджет грошових потоків): Відображає вхідні та вихідні грошові потоки і показує платоспроможність компанії.

3. Складання прогнозного балансу: Характеризує зміни у фінансово-майновому стані підприємства за умови здійснення господарсько-фінансових операцій в інших бюджетах [24].

Іваницька О.В. підкреслює, що бюджет грошових коштів повинен стати невід'ємною частиною основного кошторису підприємства, який буде являти собою розгорнуту оцінку прогнозованих грошових надходжень і платежів на певний період. Це важливо не лише для прогнозування сум, але й дат їх реалізації.

Умови невизначеності роблять передбачення майбутнього складним завданням, тому бюджет грошових коштів в КП «Водоканал Долинської міської ради» має мати як довгострокову (3-5 років), так і короткострокову (місяць, квартал, рік) перспективи.

У процесі впровадження бюджетування грошових коштів на КП «Водоканал Долинської міської ради» важливо виявляти їх надлишок або дефіцит. Ми вважаємо, що цей процес повинен складатися з кількох етапів, таких як аналіз, мотивація, планування та контроль. Ці етапи реалізуються через наступні дії: початкове складання касового бюджету, затвердження та

погодження бюджету, контроль за виконанням бюджету, аналіз розбіжностей, коригування з метою розробки прогнозного бюджету та прийняття управлінських рішень. Початкову розробку бюджету грошових коштів рекомендується здійснювати за певною схемою, яка сприяє систематизації та структуруванню цього процесу (рис. 3.2).

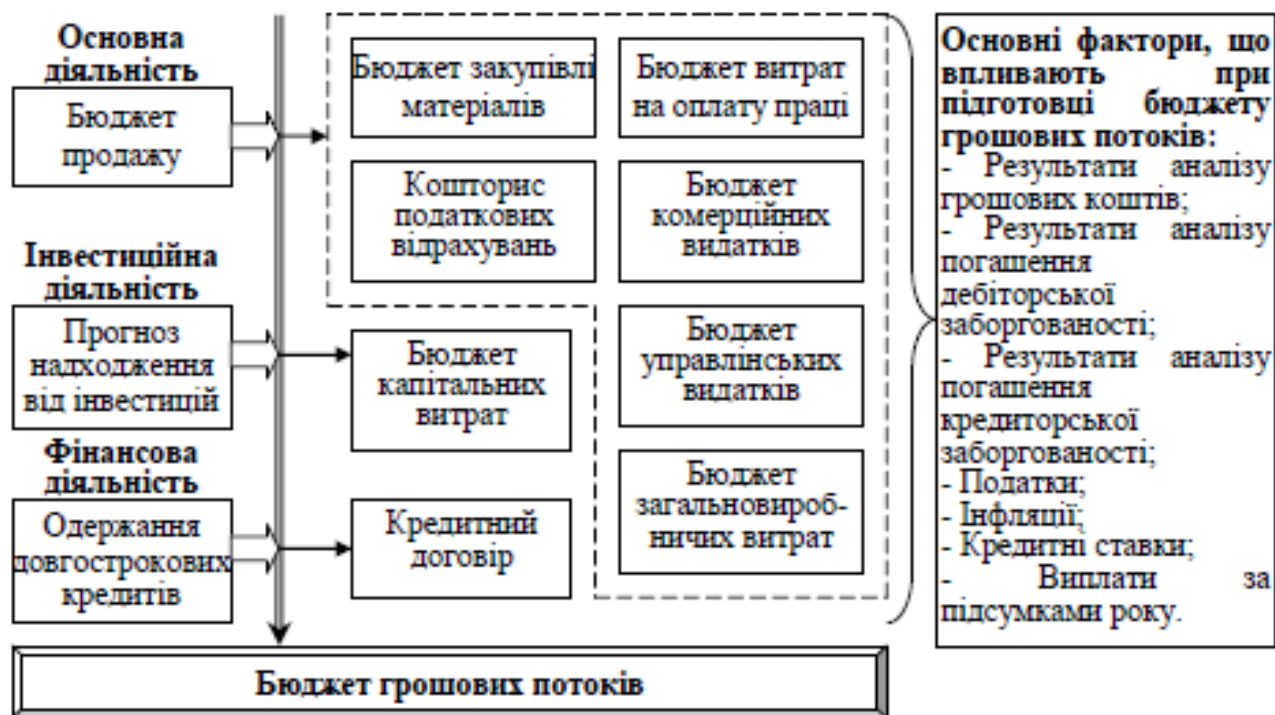

Рис. 3.2. Схема документів при складанні бюджету грошових потоків [8].

Бюджет руху грошових коштів у КП «Водоканал Долинської міської ради» визначається грошовими платежами і надходженнями, які класифікуються за видами діяльності, такими як інвестиції та фінанси. Передусім важливо дослідити витрати та грошові доходи, що виникають внаслідок операційної (основної) діяльності. Це необхідно для ефективного управління грошовими потоками та прийняття управлінських рішень щодо їх оптимізації.

Грошові потоки, пов'язані з інвестиційною діяльністю, мають бути оцінені відповідно до програм розвитку виробництва та інвестиційних проектів, з урахуванням надходження грошових коштів від операційної діяльності або інших джерел фінансування.

Щодо грошових потоків, пов'язаних з фінансовою діяльністю, їх визначають з метою забезпечення основного фінансування для цілей компанії та інвестиційної діяльності.

Для операційної діяльності необхідно розробити бюджет продажів, що включає шість розділів: закупівля матеріалів, витрати на оплату праці, загальновиробничі витрати, комерційні витрати, адміністративні витрати та податкові платежі.

Для інвестиційної діяльності потрібно скласти прогноз доходів від інвестицій, бюджет капітальних витрат та на позики. При підготовці цих бюджетів необхідно враховувати різноманітні фактори, такі як результати аналізу грошових потоків, претензії, що надійшли, розвиток пасивів, податкові зобов'язання, інфляція, відсотки за кредитами та виплати на кінець року, включаючи дивіденди.

Для забезпечення контролю за виконанням бюджету руху грошових коштів в КП «Водоканал Долинської міської ради» рекомендується впровадити внутрішню звітність, яка надасть інформацію про рух грошових коштів. Це дозволить виявити відхилення між плановими та фактичними показниками та оцінити виконання плану за кожним напрямом надходження та вибуття коштів.

Завершальним етапом бюджетування є підготовка звітів про його виконання та аналіз корпоративних завдань за звітний період. На основі цього аналізу можуть бути надані рекомендації щодо виправлення відхилень та розробки майбутніх періодів.

Для підвищення інформативності управління грошовими потоками важливо розширити інструментарій, який дозволить отримати уявлення про загальну потребу в грошових коштах, вчасно визначати потребу в кредитних коштах, приймати оперативні управлінські рішення та проводити оцінку відхилень за статтями кошторису грошових коштів.

Враховуючи важливість вивчення та оптимізації грошових потоків у поточній економічній ситуації, необхідно підтримувати потік платежів та грошові потоки з урахуванням резервів готівки для забезпечення ефективної

роботи компанії в поточному та майбутніх періодах.

У впровадженні системи бюджетування грошових потоків для КП «Водоканал Долинської міської ради» важливими етапами є створення внутрішньої звітності для контролю за виконанням бюджету, а також аналіз виконання корпоративних завдань за звітний період. З метою підвищення ефективності управління грошовими потоками, необхідно розширити інструментарій для отримання уявлення про загальну потребу в грошових коштах, вчасного визначення потреби в кредитних коштах та проведення оцінки відхилень за статтями кошторису грошових коштів. Забезпечуючи потік платежів та грошові потоки з урахуванням резервів готівки, КП «Водоканал Долинської міської ради» зможе ефективно працювати в поточному та майбутніх періодах.

ВИСНОВКИ

У ході вивчення теоретико-методологічних основ управління грошовими потоками на підприємстві, проведеного в цій бакалаврській роботі, були розроблені рекомендації щодо підвищення його ефективності та зроблено такі висновки:

1. Було надано визначення сутності грошових коштів і грошових потоків суб'єкта господарювання. Згідно з цим визначенням, грошовий обіг підприємства охоплює рух готівки на поточних, валютних та інших рахунках, а також у касі підприємства в процесі його господарської діяльності, представляючи загальну кількість готівки в обігу.

2. Грошові кошти є об'єктом або інструментом, який використовується для управління грошовими потоками суб'єктів господарської діяльності. Тільки тісна взаємодія грошових і платіжних потоків забезпечує ефективне функціонування як грошово-кредитної системи, так і системи обліку в цілому. Інформаційні потоки відіграють у цьому процесі найважливішу роль.

3. Грошовий потік суб'єкта господарської діяльності – це розподілена в часі сукупність грошових надходжень і витрат. Рух цих потоків є однією з основних цілей менеджменту, пов'язаний з факторами ліквідності та ризику, впливає на рух активів і капіталу суб'єкта господарської діяльності, і визначається відносними розмірами, напрямком і часом. Формування грошових потоків на підприємстві має різне значення для забезпечення стабільності фінансово-господарської діяльності підприємства як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.

4. Пояснено завдання та функції управління грошовими потоками суб'єкта господарювання, встановлено, що завдання управління грошовими потоками підприємства спрямовані на досягнення його основної мети. Основними завданнями управління грошовими потоками суб'єкта господарської діяльності є формування достатніх грошових ресурсів,

оптимізація розподілу сформованого обсягу грошових коштів, забезпечення високої фінансової стійкості компанії, підтримання платоспроможності підприємства, максимізація чистого грошового потоку та сприяння мінімізації грошових втрат.

5. Розглянуто системний підхід до управління грошовими потоками господарської одиниці в умовах ризику та невизначеності. Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його діяльності та розвитку шляхом збалансування рівня доходів і витрат коштів підприємства та підготовки необхідної звітності, що забезпечує комплексний аналіз ліквідності. Механізм управління має базуватися на принципах системності, інтегрованості, надійності, динамічності, відповідності корпоративним цілям, доступності, оперативності та універсальності.

6. Комунальне підприємство «Водоканал Долинської міської ради» Івано-Франківської області було створене у серпні 1969 року і діє на підставі затвердженого Статуту, відповідно до рішення Долинської міської ради №276-9/2021 від 21 квітня 2021 року. Підприємство є комунальною власністю Долинської територіальної громади, засновником якої є Долинська міська рада. КП "Водоканал" підпорядковане та підконтрольне Долинській міській раді. Основною сферою діяльності підприємства є надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення населенню, підприємствам та організаціям на основі укладених договорів та відповідних тарифів. Крім того, підприємство забезпечує ці послуги територіальним громадам міста Долина.

7. Підприємство демонструє позитивні тенденції в управлінні основними засобами, що виражається у значному зростанні первісної та залишкової вартості основних засобів. Незважаючи на природне збільшення зносу, підприємство змогло знизити коефіцієнт зносу та покращити коефіцієнт придатності основних засобів. Це свідчить про ефективне управління активами, що може позитивно вплинути на виробничу діяльність та загальну ефективність

підприємства.

8. Горизонтальний аналіз пасивів підприємства за 2022-2023 роки показує значне збільшення як власного капіталу, так і поточних зобов'язань. Зростання власного капіталу свідчить про покращення фінансової стабільності та інвестиційної привабливості підприємства. Збільшення поточних зобов'язань може бути результатом зростання операційної діяльності та обсягів закупівель. Загальне зростання балансу підприємства вказує на його розвиток та розширення діяльності.

9. Аналіз фінансових результатів підприємства за 2022-2023 роки показує, що, незважаючи на зменшення чистого доходу від реалізації продукції, загальні доходи підприємства значно зросли за рахунок збільшення інших операційних та інших доходів. Зростання витрат на виробництво, збут та інші операційні витрати свідчить про розширення діяльності підприємства, хоча це і призвело до збільшення збитків від операційної діяльності.

10. Збільшення чистого прибутку на 1085 тис. грн (400,74%) у 2023 році, незважаючи на зростання операційних збитків, вказує на поліпшення грошових потоків підприємства. Значний приріст інших доходів (138,64%) свідчить про додаткові надходження коштів, які можуть бути використані для покриття операційних витрат та інвестицій у розвиток. Проте, зростання операційних збитків з 1 999 тис. грн у 2022 році до 5 528 тис. грн у 2023 році свідчить про те, що підприємству необхідно покращити управління операційними витратами, щоб уникнути відтоку грошових коштів.

11. Загальне збільшення витрат, включаючи собівартість реалізованої продукції (на 9,52%) та витрати на збут (на 14,93%), також може негативно впливати на грошові потоки. Водночас, стабільні адміністративні витрати свідчать про контрольованість частини витрат. Зростання чистого прибутку позитивно вплинуло на грошові потоки підприємства, забезпечуючи фінансову стабільність і можливість для подальших інвестицій. Однак, для збереження позитивної динаміки, необхідно зосередитися на ефективному управлінні операційними витратами та оптимізації витратних статей..

12. Розглянуто підготовку стратегії управління грошовими потоками господарської одиниці з метою підвищення її ефективності. Для забезпечення успішного функціонування КП «Водоканал Долинської міської ради» необхідно здійснювати як оперативне, так і стратегічне управління грошовими потоками.

13. Об'єктом стратегічного аналізу рівня ефективності управління грошовими потоками суб'єкта господарської діяльності, на нашу думку, мають бути як економічні, так і організаційні показники. Такий підхід спрямований на дослідження параметрів діяльності суб'єкта господарської діяльності, які суттєво впливають на досягнення цілей підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єва О.В. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств : монографія. К. : Вид-во ГРОТ, 2004. 200 с.
2. Бенъ Т. Г., Довбня С.Б. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. 2012. №6. С. 53–60.
3. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства на основі логістичного підходу. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 5 (83). С. 133-138.
4. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
5. Біленко Д.В. Системний підхід до управління грошовими потоками підприємства в умовах ризиків та невизначеності. *Фінанси, облік, банки*. 2017. Вип. 1 (22). С. 46–54.
6. Бланк І. Планування грошових потоків підприємства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2016. №5. С. 31-46.
7. Богма О.С., Павлова А.С. Особливості управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств. *Вісник запорізького національного університету*. 2012. №1(13). С. 195-199.
8. Буряк А.В., Дем'яненко І.В. Управління грошовими потоками: сегмент фінансової політики аграрних підприємств. *Економічний форум*, 2019. № 1(4), С. 103-108.
9. Ванькович Д.В. Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінанси України*. 2019. № 9. С. 112-117.
10. Воробйов Ю.М. Особливості формування фінансового капіталу підприємств. *Фінанси України*. 2021. № 2. С. 77–85.
11. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства : навч. посіб. 2-ге видання. К.: Центр учбової літератури, 2010. 488 с.

12. Дзюба І. В., Шашина М.В Вплив факторів на збільшення прибутку підприємства. URL : http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2021_25.pdf
13. Дзюба О. М. Узагальнення інформації про формування та використання прибутку підприємства у звітності. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2014. № 6(1). С. 102–105. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vchnu_ekon_2014_6\(1\)_21.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vchnu_ekon_2014_6(1)_21.pdf)
14. Єпіфанова І.Ю. Вхідні та вихідні грошові потоки підприємства як економічна категорія. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні». Вінниця, 2013. С. 247-249.
15. Єрешко Ю.О. Сутність грошових потоків підприємства як економічної категорії. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2021. № 4(119). С. 39-43.
16. Ізмайлова К. А. Фінансовий аналіз . К. : МАУП, 2000. 152 с.
17. Касич А.О., Циган Р.М. Концепція обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками. *Облік і фінанси*. 2017. № 3 (77). С. 28-37.
18. Квасницька Р. С. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. Львів: 2013. 631с.
19. Козачок І. А Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2021. № 47 С. 277283.
20. Колузанов К.В. Аналіз структури руху грошових потоків для прийняття довгострокових управлінських рішень. *Економіка АПК*. 2023. № 12. С. 80-85.
21. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва» (частина 1) освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за напрямом підготовки 6.030508 Фінанси і кредит / Укладач Ткаченко І.П. Кам'янське: ДДТУ, 2017. С 129.
22. Конспект лекцій з курсу «Фінансовий менеджмент» для спеціалістів

спеціальності 7.050201 денної і заочної форм навчання та магістрів денної форми навчання / Уклад. Д.Ф. Харківський, І.О. Дорошенко. – Одеса: ОНАХТ, 2009.

23. Крилова О. В. Грошові потоки в системі забезпечення платоспроможності підприємства. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 30-33.

24. Крушельницька О.В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2020. № 1(51).

25. Куліков П.М., Іващенко Г.А. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства: Навчальний посібник. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2009. 152 с.

26. Мордовцев О.С., Хребтов М.І. Методичний підхід до управління грошовими потоками промислового підприємства. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"*. 2020. №2. С. 3-8.

27. Майборода О. М., Майборода О. В., Реплюх О. В. Напрями управління грошовими потоками підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 305–309.

28. Мамонтова А. О. Підвищення прибутку підприємства комплексним методом. URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/>

29. Маргасова В.Г., Роговий А.В., Виговська В.В. Організаційно-інформаційне забезпечення фінансового контролінгу системи управління оборотним капіталом. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. №2 . С.167- 175.

30. Марченко А. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів. *Фінанси України*. 2022. №9. С. 102-109.

31. Мельник О.Г. Фінансовий потенціал комунального підприємства : сутність та індикатори оцінювання. URL : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/304/1/08.pdf>

32. Мішина С. В. Методичне забезпечення оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємств. *Науково-технічний збірник*.

2019. №87. С. 272-278.

33. Мова В.В., Семенова С.М. Комплексний і системний підходи при аналізі та формуванні грошових потоків підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2013. № 3(40). С. 15.

34. Мойсенко І.П. Інвестування : навч. посіб. К: Знання. 2006. С 490.

35. Нагайчук В. В. Управління грошовими потоками підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 1 (52). С. 245–249.

36. Налукова Н., Кулина Г. Оцінка ефективності управління грошовими потоками підприємства. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. Випуск 1. С. 49-58.

37. Некрасенко Л.А. Напрями удосконалення управління грошовими потоками суб'єктів господарювання. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2021. № 3. С. 118-122.

38. Непочатенко О.О. Фінанси підприємства: підруч. К: «Центр учбової літератури», 2013. 504 с.

39. Партин Г. О., Заdereцька Р. І., Галечко І. Б. Управління грошовими потоками підприємства й оцінювання його ефективності. *Науковий вісник Чернівецького університету: Економіка*. 2014. Вип. 694-695. С. 108–112.

40. Погріщук Г.Б., Руденко В.В.: навч.посіб. Економічна думка. Тернопіль, 2014. 277 с.

41. Поддєрьогін А.М. Ефективність управління грошовими потоками підприємства. *Фінанси України*. 2010. № 11. С. 119-127.

42. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання": Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0085-00>

43. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід" від 29.11.99 № 290 .URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.

44. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" від 31.12.99 № 318. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

45. Пустовіт Л. А. Словник іншомовних слів. К.: Довіра; Рідна мова,

2000. 1018 с.

46. Самойлова Т.А. Джерела формування фінансового капіталу підприємства. *Облік і фінанси АПК*. URL : <http://magazine.faaf.org.ua/dzherela-formuvannya-finansovogo-kapitalu-pidpriemstva.html>.

47. Селіверстова Л.С. Управління грошовими потоками підприємства. *Економіка та держава*. 2015. № 9. С. 20-22.

48. Скоробогатов М. М. Диверсифікація як один із шляхів підвищення ефективності діяльності підприємств у сучасних умовах. *Економічний вісник Донбасу*. 2011. №3(25). С.18-21.

49. Словник сучасної економіки Макміллана / Пер. з англ. К.: «АртЕк», 2000. 640 с.

50. Супрун О.М. Проблема прискорення обігу оборотних коштів на підприємстві. *Ефективна економіка*. № 7. 2013.

51. Тимош І. Оптимізація грошових потоків у системі підприємницької діяльності. *Економічний аналіз*. 2019. №3. С. 244-246.

52. Ткаченко Н. М. Фінансовий облік 2 : навч. посіб. К.: Алерта, 2014. 456 с.

53. Фінанси підприємств : навчальний посібник / М. М. Бердар. - 2-ге вид., перероб. і допов. - К.: 2012. 464 с.

54. Фінансовий аналіз: [навчальний посібник] / [Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю.]. К. : КНЕУ, 2007. 592 с.

55. Циган Р. М. Удосконалення класифікації грошових потоків з урахуванням сучасних умов господарювання. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. №4(106). С.150-155

56. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2001.

57. Юрченко Ю. Управління грошовими потоками будівельних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 2. С. 36-39.

Додатки